

TURKIJE, SEPTEMBER 2016

Verslag van onze reis
door Anadolu in het
najaar van 2016, Lia
en Holger.

Onder de wol.

3 september 2016

Ancyra, Angora en uiteindelijk Ankara zijn de namen van de huidige Turkse hoofdstad, vanaf de klassieke oudheid tot vandaag de dag.

Ooit is de stad bekend geworden om wol van langharige geiten, de ieder wel bekende angorawol of mohair.

Deze langharige geit is vermoedelijk afkomstig uit de bergen van Tibet. Tijdens het bewind van Dzjengis Khan vluchten velen met hun bezit, waaronder dus die geiten, naar de Centraal Anatolische Hoogvlakte in Turkije, waar het dier goed blijkt te gedijen. Ankara ligt in dit gebied en zo wordt de geit na verloop van tijd heel slijk de angorageit.

Het haar, want eigenlijk kunnen we niet spreken van wol, van de angorageit is zuiver wit en groeit zo'n 2 cm per maand. Daarom worden ze tweemaal per jaar geschoren, in april en oktober, en dit levert per scheersessie zo'n 4 kg wol per geit op. De ruwe mohair is goed te spinnen, uitstekend te verven en glanst als zijde.

De geiten worden van oudsher goed behandeld door de veehouders vanwege de hoge waarde die zij bezitten. Ze worden zelfs in veel gevallen huisdieren. Dit is van grote invloed op het karakter van deze geit geweest en ze zijn in vergelijking met andere rassen dan ook veel handzamer en rustiger.

De geldelijke opbrengsten van de wol van de angorageit zijn erg belangrijk voor de sultan. Om deze inkomsten zeker te stellen wordt aan fokkers en handelaren in Ankara en omgeving een monopolie verstrekt en de sultan kondigt zelfs een strikt embargo af over de uitvoer van geiten en de ruwe mohair. Op deze wijze is alles makkelijk te controleren. Eeuwenlang gaat dit goed, totdat in 1750 alternatieve stoffen en garens op de wereldmarkt verschijnen, de angorawolindustrie in elkaar zakt en uiteindelijk verdwijnt.

Maar tijdens onze heerlijke wandeling vandaag door İçhisar, de oude citadel van Ankara, wordt duidelijk dat de activiteit op gebied van wol hier zeker niet verdwenen is. Veel poorten van binnenplaatsjes staan dikwijls uitnodigend op een kier en als je een blik naar binnen werpt kom je tot de ontdekking dat bijna overal de gewassen wol van geschoren schapen ligt te drogen.

Is de wol eenmaal schoon en droog, wordt hij geeraard en als nieuwe vulling gebruikt voor de dekbedden. Lekker warm voor de ongetwijfeld strenge winter die komen gaat.

Dit is al sinds jaar en dag een handmatige klus voor vrouwen. Ik herinner me nog goed dat in jaren '70 en '80 de balkonnetjes in de Rivierenwijk bijna bezweken onder de zware natte schapenwol wanneer de zomer ten einde liep. Dit, terwijl de winters in Nederland veel minder streng zijn dan op de Anatolische hoogvlaktes en de flatgebouwen bovendien voorzien zijn van cv. Maar goede tradities houd je in ere, zeker als je ver van huis woont.

Met een stok wordt de wol losgeslagen, waardoor hij eenvoudiger te kaarden is en meer volume krijgt. Vervolgens wordt de wol verder uit elkaar getrokken. De vrouw die we deze huishoudelijke verplichting op straat zien uitvoeren is meer dan bereid ons erover te informeren en vindt het maken van foto's geen enkel bezwaar.

De benodigde schapenvachten zijn te koop bij de wolverkopers, hier in Ankara ruim voorhanden. Zakken vol staan in en voor de winkeltjes en ook oude wol is hier te recyclen, zoals boven de ingang vermeld staat. Deze wordt weer gereinigd en opnieuw in kussens en dekbedden verwerkt.

De winkeleigenaar heeft achter in zijn zaak een machine staan, die hij met alle plezier voor ons aanzet. De Arbo zou liever zien dat hij het mondkapjes in zijn hand voordoet, want de ventilatie is niet optimaal. Met behulp van de machine bereikt meneer hetzelfde effect als de huisvrouwen met hun stokken.

Aan het plafond hangt nog een mooi bijproduct. De winkelier maakt namelijk zelf spintollen voor de verkoop en met veel plezier showt hij ons hoe van een dot schapenwol razendsnel een draad te spinnen is. Daar kan mijn Louët spinnewiel van vroeger niet tegenop.

Natuurlijk nemen we zo'n spintol met wat bijbehorende wol graag mee terug als mooie herinnering aan een boeiende wandeling van onze eerste gezamenlijke vakantiedag.

Gluren bij de burenen.

3 september 2016

Erimtan, staat op het naambordje van het pand naast ons hotel. Inmiddels zijn we al twee dagen burenen dus het wordt hoog tijd dat we gaan kennismaken, vinden wij. Wie is eigenlijk onze buurman?

In de jaren zestig begint hij, de Turkse ingenieur Yüksel Erimtan, met het verzamelen van edelstenen van Romeinse ringen. Hij wordt gegrepen door de schoonheid uit het verleden en begint contacten te leggen met archeologen. Op grond van die contacten verzamelt hij steeds meer voorwerpen, dikwijls in de combinatie met kunst.

Later, zijn verzameling wordt alsmaar omvangrijker, realiseert hij zich dat het niet goed is om zo'n collectie voor zichzelf te houden. Hij wil het mooie en de waarde ervan delen en dan vooral met kinderen, om hen historisch en artistiek perspectief bij te brengen. Samen met anderen richt hij het Erimtan Fonds op, dat drie speerpunten kent:

Ten eerste het tegengaan van de illegale export van archeologische voorwerpen uit Turkije, dan het organiseren van een educatief programma over archeologie en kunst en tot slot de bouw van een museum om de pronkstukken tentoon te stellen.

Het museum wordt gebouwd op de plek waar drie 18^e eeuwse huizen staan, die echter totaal verkrot zijn. Met inachtneming van de contouren van deze huizen ontstaat een geweldig ontwerp voor het museum.

Extra ruimte wordt gecreëerd door ondergronds twee verdiepingen toe te voegen. Echt een architectonisch meesterstuk en vanzelfsprekend komt de bouw voor en op rekening van een van de bedrijven van de heer Erimtan zelf.

In het museum zijn foto's en maquettes te zien, die het bouwproces helder weergeven.

Men organiseert de wisselende exposities rond thema's en op dit moment zijn dat feestmaaltijden en sieraden van en voor vrouwen. Ook is een imposante collectie vroeg Romeins glaswerk te zien.

De binnenkomst is indrukwekkend. De imposante ruimte is schaars verlicht zodat de fraai geëxposeerde objecten meteen om aandacht vragen. Elk pronkstuk heeft de ruimte en de belichting die het verdient.

Bij het thema feestmaal is een fresco uit Pompeï leidraad voor de expositie.

Van kruiken, borden, vazen, lepels tot ander nuttig kook- en eetgerei, er is van alles rondom de feestmaaltijd te bewonderen en te lezen. Wat heel opmerkelijk is, is dat alle voorwerpen intact zijn. Er is geen barst of breuk te zien.

Een fraaie opscheplepel, met een eendenkop, is vast en zeker bedoeld voor lekkere soep!

De collectie sieraden, vaak vervaardigd van goud, wordt begeleid door passages uit persoonlijke brieven van Romeinen aan hun dierbaren. Die passages zijn verrassend veelzijdig en veelzeggend. Een man die aan zijn zus schrijft beter voor haar moeder te zorgen, maar ook een reizende echtgenoot die zijn wederhelft laat weten dat hij hoopt dat haar bevalling voorspoedig verloopt. Als het een jongen wordt, moet zij hem houden en goed opvoeden. Wordt het een meisje, mag ze het weggooien.....

Ook wordt in de brieven gesproken over sieraden:
"Kom naar me toe en neem al je sieraden mee, maar draag ze niet tijdens de reis op de boot....."

Op onderstaande foto's is te zien over welke sieraden hij het hier heeft.

De laatste en laagstgelegen verdieping is een grote zaal, met in het midden een lange tafel met daarop veel aardewerk. Een bewijs van de grote archeologische en kunstzinnige rijkdom van Turkije.

Het museum ligt echt pal naast ons hotel Divan in Ankara en vandaag is het voor ons dus met recht "Gluren bij de burens".

Lief en leed.

4 september 2016

“Holger, ik ben in Ankara met mijn vader en we verblijven in het Hacettepe Ziekenhuis, vlakbij jullie.”

Aldus de reactie van Mustafa Kemal Sinop gisteren, op een post van ons op FB.

Mustafa is de zoon van Ali Sinop, een oude bekende van ons uit Deventer en al weer geruime tijd terug in Turkije. Konya om precies te zijn. Vorig jaar hebben Holger en ik hem daar nog bezocht en ook dit keer staat een bezoek aan Ali en zijn familie op ons programma.

Maar het afgelopen jaar is de gezondheid van Ali hard achteruitgegaan, iets wat ook ons bekend is.

We lezen tussen de regels door de hoop op een bezoek van ons aan Ali en natuurlijk doen we dat met veel liefde en plezier.

Ali ligt in het academisch ziekenhuis en het geheel vormt een enorm, modern complex. Op weg naar de hoofdingang lopen we achter een oud echtpaar, beiden klein van stuk, hand in hand, hij, beschermend, een klein stapje voor haar uit. Een vertederend gezicht.

Het is een dierbaar weerzien met Ali. Hij heeft wel een jas uitgedaan in vergelijking met ruim een jaar geleden, maar hij is uitermate blij met ons bezoek.

Wanneer Ali naar huis mag, is nog niet bekend. Er zijn de afgelopen week wat onderzoeken gedaan en nu is het wachten op de uitslag. Wel is al duidelijk dat er iets goed mis is met zijn nieren en met zijn hart en dat maakt een eventuele operatie riskanter en dus minder wenselijk. Hopelijk vallen de uitslagen mee en is het inzetten van een adequate behandeling mogelijk.

Na ruim een uur wordt Ali zichtbaar vermoeid en nemen we afscheid van elkaar in de hoop dat we elkaar over enkele weken weer zien in Konya, zoals we gepland hebben.

“inşallah”, zoals Ali vol overtuiging zegt.

Vanaf begin jaren '60 komen Turkse werknemers naar Nederland om het werk te doen dat Nederlanders niet meer willen doen, zo ook bij blikfabriek Thomassen & Drijver. Yakup Köksal is een van hen en bij hem gaan we vandaag op bezoek in Ankara waar hij nu na zijn remigratie, halverwege de jaren '80, woont. Nederland raakt kort daarvoor in een economische recessie en ook Thomassen & Drijver krijgt hiermee te maken. Een grote klant, een conservenproducent, gaat failliet. Het bedrijf ontwikkelt daarom een vertrekregeling, iets wat vrij uniek is. Turkse arbeiders die voorgoed terugkeren naar Turkije kunnen een remigratiepremie krijgen van f 25.000,-. De werknemer moet dan wel afstand doen van al zijn opgebouwde rechten, zoals zijn pensioen en zijn Nederlandse verblijfsrecht.

Uiteraard komt er nogal wat kritiek op de oprotpremie, zoals de vertrekpremie ook wel genoemd wordt. Thomassen & Drijver zou zich op deze manier wel heel gemakkelijk ontdoen van zijn overvloedige werknemers. De Turken zouden van het geboden bedrag amper een staatspensioen kunnen betalen, laat staan huisvesting en een lapje grond. Maar T&D houdt vol: de werknemers nemen vrijwillig deel aan de vertrekregeling. Wie wil, kan vertrekken. Al met al maken 126 werknemers gebruik van de remigratiepremie, waaronder Yakup. Hij heeft inmiddels drie kleine kinderen en twijfelt aan de eerlijke kansen die er later voor hen in Nederland zullen zijn. Daarbij heeft zijn vrouw altijd heimwee gehad naar haar geboorteland.....

Yakup heeft tranen in zijn ogen wanneer hij ons een voor een omhelst en ons welkom heet.

Eenmaal binnen laat hij ons al snel een stapeltje documenten zien, wat hij altijd bewaard heeft.

Eerst een foto uit 1976. Holger en ik wonen dan net in Deventer omdat Holger dat voorjaar begint te werken bij de Stichting Buitenlandse Werknemers IJsselstreek. Yakup is daar actief als vrijwilliger en zo ontstaat het eerste contact tussen hen. De bewaarde foto is gemaakt op een feestje bij Mehmet Sar, een collega van Holger. Op de foto hieronder zijn Yakup en ik te zien.

Veertig jaar later is goed toe zien dat de tand des tijds aan ons geknaagd heeft, maar dat maakt ons weerzien niet minder mooi. Integendeel.

Een ander bijzonder bewaard iets is het Jaarverslag van de stichting over het jaar 1978.

Het stukje "Aard van de problemen" punt 1 is na 38 jaar nog altijd actueel. Het omschrijft namelijk de gevolgen van gebrek aan Nederlandse taalkennis.....

Hieruit blijkt dat dit dus wel degelijk dit altijd een (h)erkend probleem is geweest.

AARD VAN DE PROBLEMEN

1. Gebrek aan Nederlandse taalkennis bij gezinsleden tot:

- Slijvende afleeshilichheid;
- In het bedrijfsleven niet meer mee kunnen;
- Geen omvormingsmogelijkheden;
- Geen goede kadervorming;
- Dubere kinderen die geen schoolingsmogelijkheden hebben.

2. Verschuiving van de problematiek van de alleenstaande mannen naar gezinsproblematiek

Tot voor enkele jaren lag het zwaarste punt nog bij mannen, vaak getrouwd, maar alleen in Nederland. De problematiek concentreerde zich rond materiële problemen en het voorzien in enige vorm van recreatie en het bieden van mogelijkheden tot contact met landgenoten op een bredere basis dan alleen de fabriek en het pension. Thans leeft het overgrote deel in regio in gezinsverband, het bijgaan staatje geeft een illustratie hiervan

Overzicht gezinnen per 1-1-1979

	TOTAAL				TURKSE				DUTSCHEN				ITALIENERS				MAROKKAANEN				JUDEN				
	M	V	C	T ²⁾	M	V	C	T ²⁾	M	V	C	T ²⁾	M	V	C	T ²⁾	M	V	C	T ²⁾	M	V	C	T ²⁾	
Deventer	100	100	100	40	700	400	300	70	50	30	20	4	100	80	20	10	20	10	10	10	10	10	10	10	10
Amersfoort	100	100	100	10	100	100	100	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Utrecht	100	100	100	10	100	100	100	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Rotterdam	100	100	100	10	100	100	100	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Den Haag	100	100	100	10	100	100	100	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Breda	100	100	100	10	100	100	100	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Nijmegen	100	100	100	10	100	100	100	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Totaal	1000	1000	1000	100	1000	1000	1000	100	1000	1000	1000	100	1000	1000	1000	100	1000	1000	1000	100	1000	1000	1000	100	1000

⊙ = exclusief Deventer
 ⊙ = geen cijfers
 ii percentage gezinnen gescheiden van de regio
 iii afgevoerd percentage gezinnen per gemeente

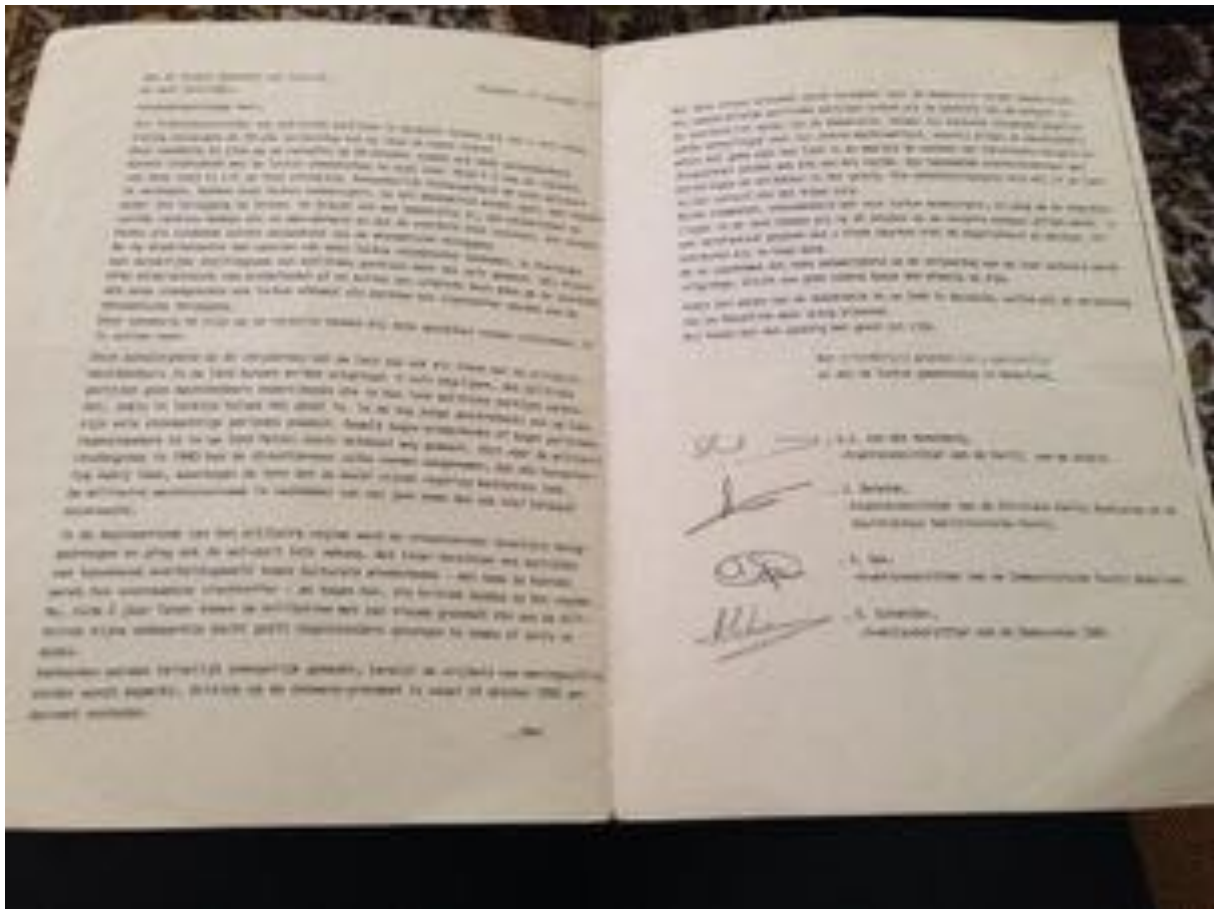
3. Gezinsproblemen

Het het langere verblijf hier in Nederland en de overkomst van de gezinnen is de aard der problemen anders en veranderen

4. Tweede generatie:

De kinderen

Overigens was Holger verantwoordelijk voor de Nederlandse tekst en Yakup voor de Turkse vertaling ervan.

Om de volgende foto van het bord van Hotel de Leeuwenbrug te begrijpen is het volgende van belang om te weten. In 1970 koopt Thomassen & Drijver het complex De Leeuwenbrug, het grootste hotel van Deventer, voor de huisvesting van de gastarbeiders. De mannen slapen met vier op een kamer. Het pension is van alle comfort voorzien. Er zijn zelfs een Turkse kapper en een kleermaker in dienst. Ook werken er vier koks en dagelijks wordt een heerlijk Turks-Nederlandse maaltijd geserveerd aan de bewoners. Het servies van het toenmalige hotel komt dan nog goed van pas en doet altijd prima dienst. Als het pension door de gezinshereniging overbodig is geworden, sluit het gebouw voorgoed de deuren. Yakup krijgt destijds twee soepborden als herinnering en bewaart deze altijd zorgvuldig in een doek, naar vandaag blijkt.

Hij doet ze ons cadeau, maar dat zit ons toch niet helemaal lekker. Yakup vindt dat ze in Deventer thuishoren, wij vinden dat ze bij Yakup horen. Uiteindelijk sluiten we een mooi compromis: één exemplaar blijft in Ankara en één gaat met ons mee terug naar Deventer. Een steengoeie en tastbare herinnering aan elkaar.

Een mooie dag met lief en leed en twee dierbare ontmoetingen!

In de olie.

5 september 2016

“Ik heb m'n wagen volgeladen, vol met ouwe wijven.”

Aan dit liedje moet ik denken wanneer een trekker met aanhangwagen het tankstation, waar wij ook pauzeren, oprijdt. Er zitten vier vrouwen in en zij kijken net zo geamuseerd naar mij als ik naar hen.

Ik houd een zakje met zelfgebakken zoete broodjes in mijn hand, gekregen van een goedgeefse dame die ik eerder die dag ontmoet heb. De chauffeur van de trekker is drukdoende de tank en de banden te vullen, waarop ik besluit naar de aanhanger te lopen om de vrouwen een broodje aan te bieden, wat zij met veel plezier aannemen.

Op mijn vraag wat zij vandaag gedaan hebben, antwoorden ze de hele dag op het land gewerkt te hebben. Zonnebloemen oogsten, voor de pitten. Onderweg zien we inderdaad veel velden met uitgebloeide zonnebloemen, de kopjes hangend naar beneden, niet meer in staat mee te draaien met de zon. Het is duidelijk tijd dat de bloemen gedorst worden zodat de pitten, na het drogen, verwerkt kunnen worden tot zonnebloemolie.

Het is zwaar werk vertellen ze. De hele dag in de, in deze tijd van het jaar, nog altijd hete zon. Lachend gaan ze op de foto, voordat ze huiswaarts trekken, of eigenlijk getrokken worden.

De reden dat wij al geruime tijd op die plaats stilstaan is dat onze auto nogal wat olie lekt. Ook lijkt hij tijdens het rijden over minder kracht te beschikken en qua rookontwikkeling is het denk ik de meest vervuilende wagen die momenteel in Turkije rijdt.

Holger heeft er al een tijdje met zijn kennersoog naar gekeken maar kan de juiste diagnose niet direct stellen. Ook het overleg met deskundigen die van alle kanten komen aan lopen, brengt ons niet veel verder.

Na rijp beraad valt het besluit. Onze auto wordt met behulp van het naast het pompstation gelegen sleepdienstbedrijf naar Çorum gesleept, zo'n 65 km verder, waar de dichtstbijzijnde Toyota-garage is gehuisvest. Zo gezegd zo gedaan.

Uiteindelijk daar aangekomen wordt er opnieuw uitgebreid onderzoek gedaan. Ik word vriendelijk voorzien van koffie en water en wacht rustig af in de receptie, met mijn boek. Holger doet mee aan het onderzoek. Na een tijdje verschijnt hij terug in de receptie en komt met toch wel een beetje een onheilstijding. Er zijn onderdelen nodig die voor deze garage moeilijk te verkrijgen zijn en we zullen deze zelf vanuit Nederland moeten regelen. Dat gaat een paar weken duren, weet de monteur in Harderwijk, als we hem bellen, te vertellen. Hoewel Holger en ik altijd vol optimisme zijn, is dit toch wel heel even een domper. Holger keert weer terug naar de ziekenboeg en ik doe een schietgebedje.

Na verloop van tijd verschijnt hij weer ten tonele met in zijn kielzog het hoofd van de ondersteunende afdelingen van de garage. Deze kent een mannetje en dit mannetje weet alles van Toyota's zoals de onze en kan gemakkelijk(er) aan eventueel benodigde onderdelen komen. Contact is inmiddels al gelegd en we worden verwacht.

De motor zal uit elkaar moeten en dan kan hij de precieze oorzaak vaststellen.

Maar het is inmiddels wel bijna zeker dat het aan een of meer zuigerveren ligt.

Vannacht blijven we in Çorum en morgenochtend brengen we onze patiënt naar de betreffende Toyota-specialist. We kunnen er met de auto naar toe rijden, als we maar rustig doen en de kortste route nemen. Dus geen sightseeing onderweg.

Oh ja. Klein detail.....het mannetje heeft zijn bedrijfje in Ankara. Dus Ankara, here we come again!

Uit het goede hout gesneden.

6 september 2016

Of we meer willen weten en zien van zijn werk. Nou en of we dat willen. We zijn inmiddels weer terug in ons vertrouwde buurtje in Ankara en struinen heerlijk door de smalle straatjes waar van alles te zien is. Plots staan we voor iemand die met een grote vaardigheid bezig is met houtsnijden. Gewoon buiten, op het stoepje voor zijn bedrijfje.

De concentratie is groot maar Alkan Özkoca staakt zijn werkzaamheden met alle plezier om ons het een en ander te vertellen en te laten zien. Als jonge jongen rolt hij het vak in doordat zijn vader, naast de functie van openbaar aanklager, houtbewerken als grote hobby heeft. Door het werk van zijn vader verhuist het gezin om de paar jaar naar steden als

Kahramanmaraş, Urfa, Gaziantep en andere plaatsen waar ambachtelijk handwerk een grote plaats inneemt. Hier leert Alkan het vak van de plaatselijke meesters en hij besluit uiteindelijk voor het vak van timmerman-houtbewerker te gaan.

Vandaag de dag zijn er nog slechts zo'n vier mensen die het vak houtsnijden dit hoge niveau beoefenen. En dat zijn niet de jongsten meer.

Alkan maakt gebruik van oude deuren en panelen die hij soms restaureert maar ook gebruikt om nieuwe motieven in aan te brengen. Deze motieven stammen uit de Osmaanse tijd of, nog ouder, uit de periode van de Selçuken, die in de 11de en 12de eeuw in Anatolië heersen.

Het paneel waar hij mee bezig is, wordt versierd met Selçuk-motieven. Zo staan de bloemen in het midden symbool voor de papavers en de rand die het paneel omlijst, bevat motieven die stromend water weergeven.

Even later komt ook zijn jongere broer Recep binnen, die al even gastvrij is. Er is inmiddels thee besteld en we krijgen een rondleiding door het pandje. Via een trap, bekleed met een kelim, dalen we af naar de "toonzaal".

Het geheel is erg onoverzichtelijk maar als je goed kijkt, ontdek je de meest mooie werkstukken met natuurlijke kleurstoffen geverfd. Ik zelf ben helemaal weg van een klein paneeltje waar een wybertje, een boogschutter en een rand in uitgesneden is. De gebruikte verf waarmee het is beschilderd, is afkomstig van plantenwortels waaruit Alkan 10 keuren weet te toveren. Het is een waar kunstwerkje.

De kleur türbe-groen, zoals we die kennen onder andere uit Konya en Bursa, is het meest aanwezig in deze ruimte. Balken en trapeleuningingen zijn in deze prachtige groentint geverfd en de tentoongestelde werkstukken kleuren hier mooi bij.

Recep vertelt dat hij de bewerkte deuren en panelen gebruikt om tafels van te maken, vaak in opdracht van klanten in binnen-en buitenland, tot uit Amerika aan toe. Wel wordt een glasplaat over het desbetreffende tafelblad bevestigd, zodat het in mooie staat blijft.

Na de "excursie onder persoonlijke begeleiding" hebben we nog een tijdje gepraat in de entree van het pand. Sinds 15 juli, de dag van de mislukte coup, is het doodstil in Ankara. Er komt geen binnen- of buitenlander meer op bezoek. Natuurlijk is dit slecht voor de toeristensector, ook in Ankara.

De broers Özkoca zijn duidelijk niet blij met de huidige ontwikkelingen en gezien het feit dat hun vader zaliger destijds een goede functie bij de overheid heeft gehad, zullen zij zeker aanhanger zijn van Atatürk die het seculiere karakter van de staat zo hoog in het vaandel had.

Bomen tot aan het plafond.

7 september 2016

Stom, voetkousjes en shawl, altijd paraat voor het geval we een moskee bezoeken, liggen nog in de auto. Te ver om het even op te halen. Dus eerst naar beneden, de overdekte markt in, waar deze accessoires ruim voorhanden zijn.

Het is nog vroeg als we de hoofddoekwinkel binnenstappen. Het personeel zit nog heerlijk te genieten van hun tosti met glaasje thee en rekent nog helemaal niet op klandizie.

Maar een zwarte katoenen hoofddoek is snel gepakt en afgerekend en in no time staan we weer buiten. Nog even twee paar zwarte voetkousjes scoren en we zijn helemaal compleet voor een bezoek aan oud-Ankara's grootste en op één na oudste moskee, de Aslanhane Camii.

Ankara is inmiddels bijna 100 jaar de hoofdstad van Turkije. Een stad die plotseling zo snel groeit, en zo belangrijk wordt als politiek centrum, ontwikkelt een identiteitsprobleem. Jarenlang suggereert men dat Ankara uit het niets is ontstaan en is gebouwd en uitgebreid door de Turkse republikeinen. Maar de werkelijkheid is toch wel even iets anders.

Ankara is feitelijk een erfenis van vele oude beschavingen en duizenden jaren oud.

Al in de 9de eeuw voor Chr. sticht koning Midas de stad, een metropool wordt het echter nooit. Tot aan het moment dat Atatürk Ankara in 1923 uitroept tot hoofdstad van de Republiek Turkije, heeft het slechts 30.000 inwoners.

Door de geschiedenis heen spelen veel volkeren de baas. Zo zijn daar de Galaten, Arabieren, Byzantijnen en de Turkse Selçuken. Het is dan ook niet gek dat er toch wel een aantal sporen van deze culturen de moeite van het bekijken meer dan waard zijn. Vandaag wordt dat dus de nabij de citadel gelegen Aslanhane Moskee, uit de tijd van de Selçuken.

De moskee, naar huidige maatstaven van bescheiden formaat, is gebouwd in 1290 in opdracht van sjeik Şerif et Tin, lid van de Ahi-broederschap. Deze broederschap is een soort moslimsekte uit die tijd en hun morele en sociale idealen spelen een belangrijke rol in het politieke en spirituele leven in Anatolische steden, waar ook het oude Angora toe behoort.

De architect van het bijzondere bouwwerk is, volgens een inscriptie op de prachtige bewerkte, notenhouten minbar, ene Abubakr Mehmet.

Wat maakt deze moskee nou zo speciaal? Allereerst heeft de moskee geen koepel maar een laag, flauw puntdak, iets wat in Turkije niet veel voorkomt. Voor de bouw is gebruik gemaakt van natuursteen en van Romeinse en Byzantijnse spolia, bouwmaterialen dus afkomstig uit oudere culturen die worden hergebruikt. Dit zie je trouwens veel als je rondloopt in de historische wijk rondom het oude kasteel.

Het meest markante van de moskee is echter het interieur. Wanneer je binnenkomt, lijkt het net of je aan de rand van een bos staat. De vijf schepen, waarvan het middelste schip duidelijk hoger is dan de rest, worden van elkaar gescheiden door 24 cederhouten boomstammen, vier rijen van zes. Al ruim 700 jaar staan deze imposante wachters hier al.

Deze zuilen dragen, samen met de overwegend Romeins-Byzantijnse marmere kapitelen, het dak. Deze kapitelen, die de last op de smallere boomstammen overbrengen, zijn dus niet specifiek voor de moskee gemaakt, maar ook hergebruikt. Recycling avant la lettre. Een extra bijzonderheid is dat bij al dit timmermanswerk geen enkele spijker is gebruikt. Wat een vakwerk, wat een techniek.

Het vlakke en eveneens houten plafond bestaat uit rijk geprofileerd balkwerk waar eenvoudige doch imposante kroonluchters aan hangen, die oorspronkelijk waren voorzien van olielampjes. Het plafond heeft niet alleen een aangename, warme uitstraling maar tegelijkertijd ook een isolerende werking. Dus koel in de zomer en aangenaam van temperatuur in de winter.

Buitengewoon fraai is ook de met Selcuk tegels en stucwerk gedecoreerde Mihrap, de gebedsnis in de muur die de richting naar Mekka aangeeft. De tegels zijn met een ondoorzichtige witte laag glazuur bewerkt waardoor het op Chinees porselein lijkt. Deze techniek wordt faïence genoemd. De uitstraling is door de combinatie van kleur, motief en glans heel sereen en bescheiden.

De gebedsnis heeft ook een dubbel bewerkte houten omlijsting en het geheel loopt door tot aan het plafond.

Tussen de nis en het plafond prijkt een marmeren rozet, voorzien van een prachtig 3-D bloemmotief.

Hoewel de moskee diverse malen is gerestaureerd, in 1330 voor het eerst en in 2010 voor het laatst, is het ontegenzeggelijk de meest mooie moskee uit de Selçuk tijd. Echt een pareltje.

Aslanhane, oftewel het Huis van de Leeuw, dankt zijn naam aan het standbeeld van een leeuw dat ooit het graf van de opdrachtgever Şerif et Tin heeft bewaakt. Dit graf is gelegen in een fraai bijgebouwtje naast de moskee.

Waar deze leeuw vandaag de dag gebleven is, kan niemand ons vertellen, maar vergeten wordt hij nooit, dankzij de naam die de moskee in het verre verleden heeft gekregen.

Buitengekomen zitten twee hoogbejaarde heren gezellig te keuvelen op een bankje en zij weten uit overlevering nog wat extra informatie over deze moskee te geven.

Holger gaat er goed voor zitten en luistert naar de wijze woorden van de oudste van de twee.

In de tijd dat de moskee gebouwd wordt, is het dan nog kleine Angora omgeven door bossen. Volgens overlevering zijn de benodigde 24 stammen hier gekapt en naar de bouwplaats van weleer vervoerd.

De verdwijning van de leeuw verklaart de hoogbejaarde man door het feit dat de graftombe ooit is afgebroken en later op de huidige plek weer is opgebouwd. Wie weet staat het beeld van de leeuw te pronken in een privétuin....

Overigens zijn de heren geen fan van president Erdoğan en evenmin van diens voormalige vriend Gülen. Opnieuw neemt de oudste, 90 lentes jong, het woord. Zijn dienst vader 17 jaar lang als militair onder zowel de laatste sultan, Mehmet VI, als onder Atatürk. Hij krijgt de ideologie van Atatürk dan ook met de papepel ingegoten en houdt deze nog altijd in ere.

Daarnaast kan hij zich de sterfdag van Atatürk nog herinneren als de dag van gisteren, 10 november 1938. Het levert hem als 12-jarige jongen een hele week vrij van school op.

Als we afscheid van elkaar nemen, staan ook de twee heren op en schuifelen langzaam van ons weg. Voorzichtig, met behulp van de wandelstok, klimmen ze de drie marmeren treden op, duwen de toegangspoort open en verdwijnen de moskee in.

Wellicht om tot Allah te bidden en hem te vragen om toch vooral het seculiere in Turkije te behouden.....

Een heer uit Istanbul.

8 september 2016

Vandaag, 8 september, is het de Internationale Dag van de Alfabetisering, al in 1965 ingesteld door UNESCO. In Nederland kennen we zelfs De Week van de Alfabetisering, waarin honderden organisaties de aandacht vestigen op het belang van geletterdheid, door allerlei activiteiten te organiseren in bibliotheken, scholen, buurthuizen en media. Hard nodig, want 10% van onze bevolking is analfabeet.

Of Turkije hier net zo veel aandacht aan besteedt als Nederland weet ik niet, maar dit blogonderwerp houdt er wel zijdelings verband mee.

In Turkije worden striptekeningen al heel lang in kranten en tijdschriften gebruikt, om meerdere redenen. Allereerst omdat op deze wijze veel mensen bereikt worden die er baat bij hebben om naast letters ook beelden te zien, waardoor zij de bedoeling van de boodschap kunnen begrijpen.

Immers, een kleine 20% is nog altijd analfabeet in dit land.

Een tweede reden is dat striptekeningen, meer dan welk ander medium dan ook, gek genoeg geaccepteerd zijn om maatschappijkritische meningen te kunnen weergeven.

Turhan Selçuk (Milas, 1922 – Istanboel, 11 maart 2010) is in zijn leven een Turks politiek striptekenaar. Hij wordt wel de “Turkse Picasso van de karikatuur” genoemd vanwege zijn invloed op de moderne Turkse cartoons.

Turhan publiceert in 1941 zijn eerste werk in een aantal regionale bladen in Adana en Istanbul en in 1943 richt hij het humoristisch tijdschrift Akbaba op. In 1951 wordt zijn werk voor het eerst tentoongesteld en kort daarna sticht hij het satirische tijdschrift 41 Bucuk.

Vanaf 1954 verschijnt werk van Turhan in Turkse nationale kranten, zoals Aydede, Yon, Devrim Ornegi, Yeni Istanbul, Milliyet en Akşam.

Door de avonturen van de door hem gecreëerde bizarre figuur Abdülcanbaz wordt hij een bekende figuur in Turkije en door de tentoonstelling

“Mensenrechten” uit 1992 verwerft hij ook naam en faam in het buitenland.

Turhan wordt wegens zijn maatschappijkritiek in Turkije verschillende malen gecensureerd, gearresteerd en gefolterd. Zo zie je, dit is in Turkije van alle tijden. In het buitenland wordt hij tot tweemaal toe benoemd tot eredoctor en daarnaast ontvangt hij nog talrijke andere internationale onderscheidingen.

Abdülcanbaz is een heer uit Istanbul. Een vechter tegen onrecht, slim, en waar nodig sterk. Niet gehinderd door ons begrip van plaats en tijd reist hij door de eeuwen en over de hele wereld, om zo zijn avonturen te beleven.

Daarbij gaat hij uit van de zuivere waarden van Atatürk en bestrijdt zeker ook het onrecht in de samenleving, door gelijkenissen te maken met actuele maatschappelijke en politieke misstanden.

De strip verschijnt vanaf 1950 tientallen jaren in de Milliyet en ik vond het altijd spannend om zijn avonturen te lezen in mijn Turkse jaren.

Maar ook nu nog. Het is voor mij een ideale manier om mijn Turks te verbeteren en verder te werken aan mijn Turkse alfabetisering. Korte zinnen, een spannend verhaaltje en mooie tekeningen. Hoe leuk kan leren zijn!

Ik ben erg blij op internet te lezen dat de albums met de avonturen van Abdülcanbaz opnieuw op de markt verschijnen. Ik schaf dan ook, tijdens de paar dagen verblijf in Istanbul, heel bescheiden de eerste 16 albums aan. Zowel voor het leren, het lezen als voor het plezier!

Turhan heeft een krachtige, rechtlijnige en zeer herkenbare tekenstijl. Niet te veel franje, maar helderheid is zijn motto. Datzelfde geldt ook voor de inhoud: een heer uit Istanbul die avonturen beleeft, het kwaad bestrijdt en werkt aan een betere samenleving. Juist deze combinatie maakt zowel de tekenaar Turhan als zijn schepping Abdülcanbaz uniek.

Overigens wijkt Turhan wel af van zijn rechtlijnigheid als er vrouwen in het geding zijn. Dan blijkt hij ook uitstekend met ronde vormen overweg te kunnen. De rol van de vrouw die Turhan aan haar toebedeelt, is dubbel. Zij is zowel de schoonheid maar evengoed de zelfstandige en ontwikkelde personage in het verhaal. Een visie die we wel vaker in Turkije tegenkomen als het om vrouwen gaat! Overigens ook in de rest van de wereld.

Hoe dan ook, het is voor mij een voorrecht om mijn held Abdülcanbaz te ontmoeten in het naast ons hotel gelegen Rahmi Koç museum dat we vandaag bezoeken. Blijkt mijn held uit mijn jeugd al een week lang mijn buurman te zijn. It's a small world after all!

Nou, dat mag wel in de krant!

9 september 2016

Steeds is de verbazing groot als we antwoorden dat we niet in Hamamönü geweest zijn. Mensen vragen ons regelmatig of we deze wijk al bezocht hebben, wat dus niet het geval is. We hebben er zelfs niet eerder over gehoord of gelezen, maar de steeds terugkerende vraag maakt ons nieuwsgierig.

Hamamönü is lange tijd een verwaarloosde buurt in de stad. Na het uitroepen van Ankara tot hoofdstad van de republiek is dit de eerste nieuw aangelegde woonwijk, met name bedoeld voor politici en hoge ambtenaren. Hoewel met de komst van een president een eind is gekomen aan de Ottomaanse tijd, bouwt men de woningen toch nog in deze stijl. Maar Ankara groeit razendsnel en hiermee verspreiden hooggeplaatsten zich steeds meer over de stad. Hamamönü raakt langzaam in verval en wordt uiteindelijk het treurige bewijs van vergane glorie.

Totdat de gemeente in 2006 besluit om 250 panden te gaan restaureren en hier diverse bestemmingen aan te geven.

Voor ons reden genoeg om er heen te wandelen en de wijk met een bezoek te vereren.

Hamamönü betekent letterlijk "Voor het badhuis". Wanneer we de straat oversteken, om zo de buurt in te lopen, is de Hamam inderdaad het eerste wat we zien. Het is opgericht in 1440, centraal gelegen en niet te missen. Natuurlijk is het in de restauratieplannen meegenomen en het draait nog altijd op volle toeren.

De straten van Hamamönü zijn autovrij, wat het wandelen erg plezierig maakt. In de voormalige huizen vind je nu winkeltjes, galerieën, diverse organisaties en horeca in allerlei soorten en maten. Het meeste is echter gesloten. We begrijpen inmiddels dat het met het toerisme dramatisch gesteld is en voor veel bedrijfjes die zich hierop richten is de lol om 's morgens de deuren te openen er intussen wel vanaf. Maar we lopen met veel genoeg rond, er is genoeg te zien.

Een groot deel van de panden is inmiddels klaar maar er is ook een flink aantal waar nog een hoop werk aan te doen is. Wanneer je bij de deels gesloopte woningen naar binnen kijkt, tref je soms mooie beelden aan.

Al snel worden we een pand binnengeroepen door Yasemin Erbağ, werkzaam bij de Sağlık ve Sosyal Hizmetler Vakfı Hayat, een overheidsfonds gericht op dienstverlening aan zowel zorgvragers als zorgverleners. Het fonds organiseert diverse activiteiten, waaronder cursussen, conferenties, publicaties maar ook maaltijdbijeenkomsten met families. Ze is vandaag kennelijk niet erg druk want ze sluit de deur van het kantoor en leidt ons met groot genoegen uitgebreid rond door het twee verdiepingen tellende gebouw.

Yasemin legt alles met groot enthousiasme uit en laat ons werkelijk alle hoeken en gaten van het pand zien, inclusief de Mescid, de kleine gebedsruimte. Er is een vergaderzaal, voorzien van zulke gezellige banken, dat elke vergadering in deze ruimte wel goed moet eindigen. Je zit hier in zo'n gemoedelijke sfeer, waardoor je ongetwijfeld sneller tot elkaar en tot een betere samenwerking komt, precies het doel dat het fonds beoogt. Nadat Yasemin ons beiden nog eens mooi op de foto heeft gezet, lopen we verder de wijk in.

We slaan de hoek om, een nieuw straatje in en zien door een open raam een vrouw in een keuken aan het werk. Lia groet haar vriendelijk en vraagt wat zij aan het maken is. Yaylasoep, antwoordt ze en vraagt meteen samen met haar een kom te eten. Daar zeggen we geen nee tegen.

We gaan naar binnen maar stuiten op een aantal jongemannen die ons met zachte dwang rechtsaf een werkruimte in loodsen. Voor de keuken met de heerlijk ruikende soep en aardige dame, moeten we eigenlijk linksaf. We blijken in de redactieruimte beland te zijn van de ons geheel onbekende krant Vaktim, wat Mijn Tijd betekent. Volgens de heren gaat het hier om een eerlijke, onafhankelijke krant. Later blijkt de prijs van één exemplaar 25 kuruş te zijn. Nog geen 10 eurocent. Reclame staat er niet of nauwelijks in dus er moet wel sprake zijn van een geldschieter, wat de vermelde kernwaarde onafhankelijkheid wel op losse schroeven zet.

In de kleine ruimte zijn zeven journalisten hard aan het werk, en onder de trap is voor de nummer acht een werkplek gecreëerd. Momenteel is het belangrijkste item Kurban Bayram, het offerfeest, wat aanstaande maandag gevierd wordt.

We raken aan de praat en voordat Holger er eigenlijk erg in heeft gaat het gesprek over in een interview, inclusief voicerecorder. Hoe wij kijken naar de actuele situatie in Turkije en hoe kijkt West-Europa naar de huidige ontwikkelingen.

Uiterst diplomatiek en positief formulerend, roemt Holger de goede ontwikkelingen die zichtbaar zijn in Turkije en geeft aan wat voor ons soms moeilijk te begrijpen is met onze westerse achtergrond, zonder er een oordeel over te geven. Meer ongenueanceerd spreekt hij zijn zorgen uit over het toenemend populisme en de islamofobie in West-Europa. Tijdens het interview schiet de fotograaf de benodigde plaatjes en wordt door een andere journalist tegelijkertijd Holgers profiel bekeken op Facebook en internet. Immers, je moet als eerlijke en onafhankelijke krant toch wel weten wat voor vlees je in de kuip hebt tijdens een interview. Het artikel zal na de feestdagen in de krant verschijnen, dus niet op korte termijn, zo stelt de interviewende journalist Osman Akdoğan.

Ondertussen heeft de kokkin haar kleine tafeltje voor ons gedekt en staan er twee heerlijke kommen yoghurtsoep met vers brood op ons te wachten

Zij geniet minstens zo veel van ons, als wij van de soep en na dit voorgerecht blijkt ze nog van alles op het gebied van eten voor ons in petto te hebben. We slaan dit echter af, weliswaar met veel tegenzin maar we hebben eigenlijk net ons ontbijt achter de kiezen en er is momenteel gewoon geen plekje leeg in onze magen.

We nemen afscheid van elkaar en na nog een groepsfoto buiten, lopen we verder door de wijk.

Het is jammer dat veel dicht is en hierdoor veel voor ons onzichtbaar blijft, maar de twee ontmoetingen in Hamamönü maken alles goed.

Anasayfa Dön

Karakter Beyefendi

12 Eylül 2016 24:32:00

Türkiye'deki Sıcaklığı Başka Bir Yerde Göremedim

Habervaktim'e konuşan Hollandalı Holger Boswijk, çok sayıda ülke gezdiğini ancak Türkiye'deki sıcaklığı başka bir yerde görmediğini söyledi. Boswijk, Türkiye'deki

OSMAN AKDOĞAN / HABERVAKTİM-

Türkiye'deki gelişmeleri yakından takip eden ve geçmişte uzun yıllar ailesiyle Türkiye'de yaşamış olan Holger Boswijk FETÖ olayı, Avrupa-Türkiye arasındaki farklar ve İslamofobia ile ilgili Habervaktim'e çarpıcı açıklamalarda bulundu.

TÜRKİYE'DEKİ SICAKLIĞI BAŞKA YERDE GÖRMEDEM

Çocukluk yıllarından babasının görevi nedeniyle İstanbul'da yaşadığını o zamanlar Türkiye'nin dört bir tarafını gezdiğini anlatan Holger Boswijk, ülkemizdeki insanları sıcak kanlılığına dikkat çekerek, "Her yerde çok güzel peylerle karşılaştık, çok güzel insanlar gördük. Ülkemizde insanlar bakımından büyük bir sıcaklık var. Batı Avrupa'da ise yabancılarla bir soğukluk var. Bazen beni utandırıyorlar ben Batı Avrupa'daki durumu iyi biliyorum. Orada böyle bir şey görmedik maalesef" dedi.

Boswijk Hollanda'da bir belediyede memur olduğunu da belirterek puanıyla Türkiye'ye gelmek için ülkemizde olduğunu kaydetti.

TÜRKİYE HER BAKIMDAN BÜYÜDÜ

Türkiye'yi her bakımdan çok gelişmiş bulunduğunu söyleyen Boswijk, "Ben pozitif olarak bakıyorum birincisi insanlık bakımından ikincisi gelişmeler bakımından. Türkiye'de hemen hemen her yerde okul, hastane, cami, elektrik, su var. Orta sınıf büyüdü Türkiye'de. Çocuklar okullara gidiyor gelecek için Türkiye'ye karşı benim ümidim büyüktür" diye konuştu.

TÜRKİYE'DEKİ BİRLİK ÇOK ÖNEMLİ

FETÖ'nün darbe girişimi hakkında da konuşan Boswijk, yananlar karşısında çok pasif olduğunu ve çok üzülüğünü belirtti. Darbe girişimi sonrası ülke içinde ve siyasetteki birik durumundan çok memnuniyet duyduğunu dile getiren Boswijk, "AK Parti, CHP, MHP bu konuda beraber hareket ettiler ve dünyaya aynı fikri verdiler, bu çok mühim bir şey" diye konuştu.

AVRUPA'DAKİ İSLAM KARŞITLIĞINA ÜZÜLÜYORUM

Avrupa'daki İslam karşıtlığı ile ilgili de birtakım açıklamalarda bulunan Boswijk, "Tüm Avrupa'da ve Hollanda'da saçtı ve aynı politikacılar konuşuyor, Hollanda'da bir sürü aptal var İslam'a karşı olan ve bunların önümüzdeki seçimde yüzde 20'ye yakın oy alması tahmin ediliyor. Ben bu durumdan korkuyorum. Diğer ülkelerde de durum aynı" pekinde konuştu.

Like 1

Tweet

Paylaş: Facebook Twitter Google+ Delcoos

Yorum Ekle Arkadaşına Gönder Yazdır Yukarı

Bu habere henüz yorum eklenmemiştir

BEĞENİ YANAKI SAĞI İZİN ANI

ÜYE İŞLEMLERİ

Kullanıcı Adınız: Şifreniz:

Üye olmak istiyorum

Şifrem unuttum

ILAN GOVTR

İlaç alımı ihale ilanı

YERLİ OYUNLAR

Başkent'in Trafik Sorunu

Başkent'te günden güne "büyük bir sorun olma" yolunda hızla ilerleyen trafik sorunu gün geçtikçe bütün bölgelerde çözümlenmez bir hale geliyor.

- Başkent'in Trafik Sorunu Gün Geçtikçe Büyüyor
- Yarıbina Hıltaç Olanlara Ağ
- ÇÖP KÜRTÜLLERİNE BAYPAS
- OKUL KANTİNLERİ DİNLETİLEMEZ
- Ankara'nın Başkent olayından 93. Yılı dolması
- TİYATRO SEZONU BAŞLADI
- Bombanın Attığı Yere Asıl Yapılacak
- Genç TYS'ın Temsilleri Atıldı
- Anadolu İkinci Ek Görüşte
- BALIK ZİRHİ

HAZARLAR

Bedi Aktaş

HÜJH SAĞDIZ OLMAK

Hüseyin Taklıcı

Türkiye'nin Kararı Adını

Adem Yavuz İRGATOĞLU

Türkiye "Şerhler ben de varım" dedi

Osman Akdoğan

BU TİJÖRTLERE CÖKATİ

Buurtactiviteiten.

10 september 2016

Al ruim een week “wonen” we op steenworp afstand van Hisar, de Byzantijnse citadel waarvan de muren het oudste deel van Ankara omsluiten.

Hisar is eigenlijk een dorp uit de Ottomaanse tijd, met geplaveide straatjes en bouwvallige houten huizen en misschien wel de prettigste buurt van Ankara om in rond te zwerven, zeker nu er geen andere bezoekers zijn. Als je de oude poort doorgaat, waan je je onmiddellijk in de Ottomaanse tijd.

Zoals gezegd, veel panden zijn vervallen maar enkele grote Ottomaanse herenhuizen zijn inmiddels gerestaureerd en veelal ingericht met voor toeristen bestemde verkoopwaar zoals tapijten, antiek en souvenirachtige prullaria. Soms stralen ze de sfeer van vervlogen tijden uit maar vaak zijn ze kitscherig en gewoon té mooi, té glad.

De steegjes met de niet-opgeknapte panden zijn wat ons betreft veel aantrekkelijker. Ze worden nog bewoond door families waarvan dikwijls een deel een graantje probeert mee te pikken van de uitgaven van de spaarzaam aanwezige toerist. Tegen de muur richt men dan een zitje in met behulp van kussens, geplaatst op een antiek marmeren kapiteel, dan wel op een omgekeerde lege muurverfemmer en probeert wat etenswaar, sieraden of zelf gehaakte tasje te slijten. Geen vetpot vandaag de dag.

De hiervoor gebruikte lege muurverfemmers zijn niet verwonderlijk want de gevels aan de straatzijde zijn vaak in mooie, warme kleuren gesausd en hoewel een nieuwe verfbeurt geen kwaad kan, blijft het een lust voor het oog. Net als in Diyarbakir en de Istanbulse wijk Balat, het zijn soms net schilderijen.

Het is afwisselend stijgen en dalen tijdens het wandelen en bij elke hoek of bocht ben je benieuwd wat je in het vizier krijgt. Soms is het een ogenschijnlijk lichtvoetige, dame, die in alle vroegte met haar ballonnen door de straat loopt. Wie haar eventuele klanten zijn is ons een raadsel maar het levert wel een bijzonder mooi plaatje op.

Dan weer een oude vrouw, die onderweg is naar wie weet waarnaartoe. Als we haar zien, loopt ze het straatje naar beneden en ik ben benieuwd of ze straks de klim naar boven haalt.

Doordat de hoogte waarop je door de straatjes loopt zo variabel is, kijk je soms op een dak van een huis naast en beneden je. Oude vaak kapotte daken, waar soms in de vroege ochtend een kat op ligt te zonnen en pepers op te drogen liggen.

Poorten met fraaie kloppers eraan bevestigd, staan dikwijls op een kier en wanneer je er een duwtje tegenaan geeft, krijg je misschien een mooi door- of inkijkje.

Het kan zijn dat er achter een poort nog een gang loopt, die uitkomt op een binnenplaatsje waar meerdere woningen aan grenzen. Een soort hofje dus. Loopt er toevallig iemand in dit gangetje dan is het niet ongevoen dat je uitgenodigd wordt om te komen kijken, waar we graag gehoor aan geven.

Zo vroeg in de ochtend zijn er meer katten in de buurt dan mensen. Je ziet en hoort ze overal, van groot tot heel klein, van rood tot zwart en van kort- tot natuurlijk langharig. We zitten ten slotte in Ankara, het vroegere Angora.

Op een gegeven moment zien we in de muur van de Alaeddin Camii allerlei overblijfselen van Romeins beeldhouwwerk. De standbeelden van weleer zijn bij de bouw van de 12de eeuwse moskee gewoon gebruikt als ligbeelden, omdat ze zo beter inpasbaar waren in de te bouwen muur.

Na een tijdje klimmen arriveren we bij een soort fort. Dit is niet het Ak Kale, wat een eind verder voor ons ligt. Maar vanaf het fort dat wij bereiken heb je ook een magnifiek uitzicht over oud en nieuw Ankara.

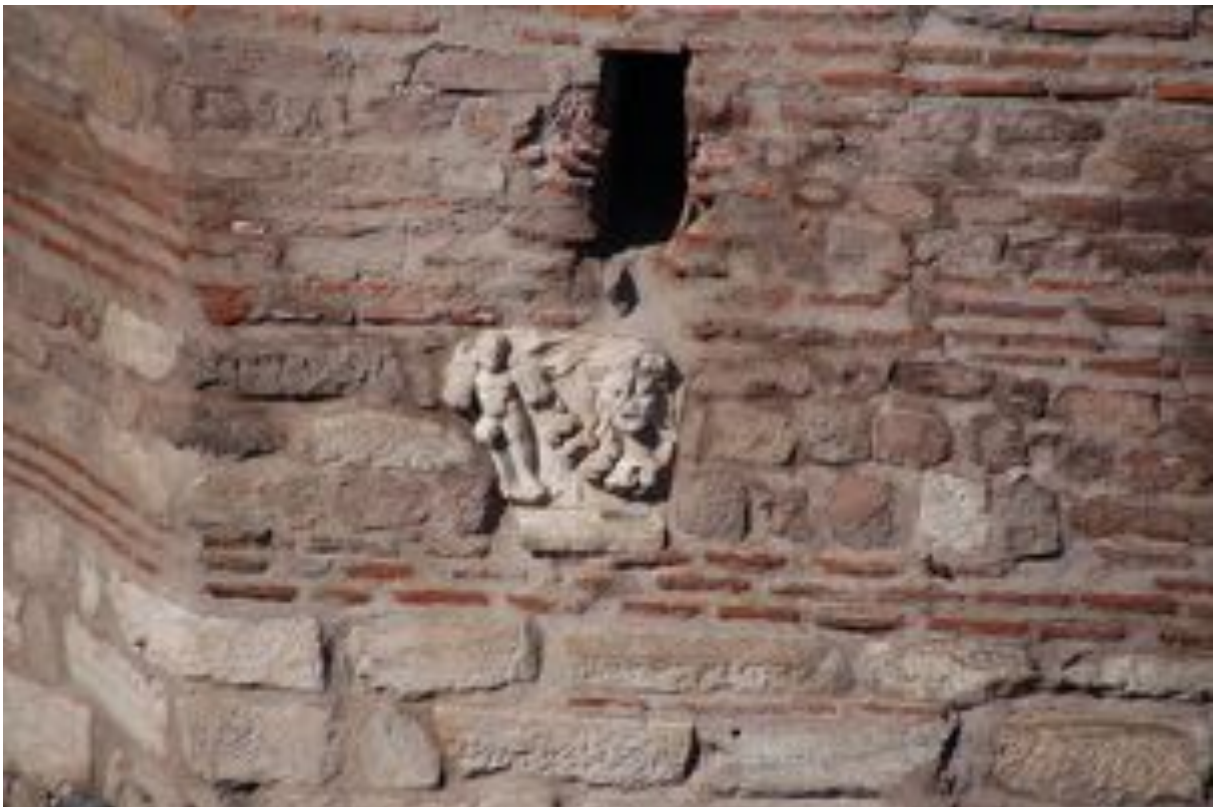

Door de kijkgaten van het complex heb je mooi zicht op de rode daken, zo kenmerkend voor oud Ankara. Van boven is goed het verschil te zien tussen de huizen die al gerestaureerd zijn en die waar nog van alles aan moet gebeuren.

Ook hier ontwaren we in een van de enorm dikke wanden een allerliefst Romeins kinderkopje dat voor altijd ingemetseld is en kan genieten van het door de eeuwen heen steeds veranderende uitzicht over Ankara.

Doordat hier, zoals op zoveel plekken in Turkije waar oudheden te bezichtigen zijn, geen enkel vorm van bewaking dan wel controle is, kunnen graffiteurs zich helemaal uitleven op zeer uiteenlopende wijze.

Van liefdesuitingen voor BMW en vriendin tot aan een veelgekleurde muren met regenboogachtige figuren en alles wat daar tussen zit, zijn er te vinden. Wie weet vindt de geïnteresseerde bezoeker van het jaar 3016 dit wel veel boeiender dan de Romeinse en Byzantijnse restanten die her en der in de muren te vinden zijn en die wij op dit moment zo bijzonder vinden.....

Kunst in het echt.

12 september 2016

In het voorjaar van 2012 gaan Holger en ik naar De Pont in Tilburg waar Ai Weiwei een expositie heeft. Het tapijt van zonnebloempitten, Sunflower Seeds, maakt veel indruk op ons, niet in de laatste plaats vanwege de achterliggende gedachte van de kunstenaar.

Voor het Chinese volk hebben zonnebloempitten meerdere betekenissen. Ze dienen niet alleen als voedsel, maar krijgen tijdens de culturele revolutie ook een symbolische lading. Vanaf het moment dat Mao Zedong zich de zon als persoonlijk symbool toe eigent, wordt het Chinese volk vergeleken met zonnebloemen die vol bewondering en ontzag opkijken naar de grote roerganger.

Maar het porseleinen tapijt verwijst ook naar de massa-industrie in China, waar arbeiders dag in dag uit routinehandelingen voor moeten verrichten. Vaak nog jonge kinderen, die eigenlijk op school hun tijd door zouden moeten brengen.

Voor dit kunstwerk hebben 1600 arbeiders in Jingdezhen, de porseleinhoofdstad van China, een jaar lang elk van de miljoenen vormpjes van roomwit porselein in de hand genomen om er met een paar grijze penseellijntjes een zonnebloempit van te maken. Overigens wel onder goede omstandigheden.

In Tilburg zijn in totaal zo'n zeven miljoen pitten uitgestort, die bij elkaar tien ton wegen.

Als we vandaag de binnenweg richting Boğazkale opgaan, zien we beneden, aan de linkerkant een stuk grond bedekt met blauw en groen zeil, waar witte dingetjes op liggen. "Steentjes," zegt Holger. Ik denk echter eerder aan zonnebloempitten. Beter gezegd, ik hoop het, omdat me dit veel interessanter lijkt.

Ernaast lijkt ook nog een tentenkampje ingericht te zijn. Er hangt was te drogen en er zijn spelende kinderen. We besluiten te keren, het zandpad naar beneden af te rijden om er het fijne van te achterhalen. Vrouwen en mannen begroeten ons hartelijk, de kinderen kijken op een afstand wat afwachtend en op hun hoede toe.

Het blijkt inderdaad om zonnebloempitten te gaan die liggen de drogen in de nog altijd brandende zon, ondanks dat het al september is. Natuurlijk is het prima dat ik er heen loop, om wat foto's te nemen. We hebben onmiddellijk de associatie met het kunstwerk van Ai Weiwei, wat we vier jaar terug gezien hebben.

Het is één grote familie die hier tijdelijk verblijft, mannen, vrouwen en flink wat kinderen in alle leeftijdscategorieën die duidelijk geen onderwijs genieten. Oorspronkelijk komen ze uit Urfa, zo'n 700 km naar het zuidoosten, maar zes maand per jaar slaan ze hier hun tenten op om hun velden met opkomende zonnebloemen te verzorgen, de pitten te oogsten en deze uiteindelijk verkoop-klaar maken voor de groothandel, door ze in zakken te verpakken. Het gaat hier om pitten voor menselijke consumptie, niet voor olie.

Het is een echte nederzetting met veel bedrijvigheid wat we om ons heen zien. Er is een lange gemetselde trog, waar doorlopend bronwater in stroomt, duidelijk de hangplek voor de kinderen. Een aantal vrouwen, zittend in de schaduw van een busje, is bezig brood te bakken.

De een kneedt het deeg, de ander rolt het keer op keer uit met behulp van een stok en er brandt een flink vuur met een holle schaal waar de gözleme in gebakken wordt. Het effect van de opgezochte schaduw wordt hierdoor wel meteen tenietgedaan. Maar het ruikt lekker en huiselijk.

De mannen zijn vooral geïnteresseerd in onze auto en wat voor werk we doen. Iedereen is benieuwd naar waar we vandaan komen, welke taal we spreken en waarom we hier zijn. Al met al een levendig gezelschap en erg gastvrij.

Als we aanstalten maken om weer verder te gaan, moeten er eerst foto's worden gemaakt met de vrouwen en wat kinderen. Eén van de heren werpt zich op als kundig fotograaf en wanneer ik later het resultaat zie, is hij dat ook wel!

Bij het afscheid krijgen we een flinke zak zonnebloempitten mee. Voor onderweg. Altijd weer ontroerend om te ervaren hoe mensen hun best doen om het je naar de zin te maken.

De grond, bezaaid met Sunflower Seeds is niet de enige overeenkomst die we zien met het werk van Ai Weiwei. Ook de familie uit Urfa heeft een hard en moeilijk leven, net als de Chinese arbeiders, werkzaam in de massa-industrie. Maar wel met dit verschil dat de mensen die wij net hebben ontmoet, eigen baas zijn en heerlijk buiten in de natuur hun, ongetwijfeld zware, arbeid verrichten. Dit in plaats van de donkere, bedompte ateliers waar men met duizenden tegelijk de hele dag geestdodend werk zit te doen, ter eer en glorie van een baas.

God draagt een puntmuts.

12 september 2016

Als we over de geschiedenis van Turkije praten, gaat het meestal over het Oost Romeinse en over het Ottomaanse Rijk. Maar er zijn zo veel meer beschavingen geweest en vandaag bezoeken wij het gebied rond Hattuša, de hoofdstad van de Hittieten.

De Hittieten trekken 4000 jaar geleden het huidige Turkije binnen, en zijn een klein millennium een grootmacht. Ze introduceren op grote schaal het schrift, en ze zijn de enige natie die ooit het machtige Egypte in een veldslag weten te verslaan. Niet in de laatste plaats door een innovatie in de strijdmacht: een ware oorlogsmachine. En wel een paard met strijdwagen waarop één man en twee boogschutters.

Na de overwinning van de Hittitische koning Hattushili III op de Egyptische farao Ramses II wordt een vredesverdrag opgesteld. Het is het oudst bekende geschreven vredesverdrag; een kopie bevestigt men aan het gebouw van de Verenigde Naties in New York; het origineel blijft in Turkije.

Vandaag bezoeken we drie hoogtepunten van de Hittieten; de wereldlijke hoofdstad Hattuşa, de tempel bij Yazılıkaya en de tempel met begraafplaats van de koningen in Alacahöyük.

Hattusa is gelegen op een berg, en er moet heel wat afgeklommen zijn om de gebouwen neer te zetten en er later te kunnen komen. Van de gebouwen zijn nu alleen de fundamenteën nog zichtbaar, maar van bovenaf krijg je een goede indruk op hoe het er eens heeft uitgezien.

Op verschillende plekken bekijken we de bijzonderheden. Als eerste een enorm jadegroen rotsblok, dat naar alle waarschijnlijkheid een gift van de farao Ramses II is bij de ondertekening van het vredesverdrag in 1258 v Chr.

Even later zijn we bij een van de vier poorten van de stad, de Leeuwenpoort. Bij nadere beschouwing blijkt dat het gebit van de leeuw de tand des tijds niet heeft doorstaan.

Wanneer we het hoogste punt bereiken, genieten we van de vergezichten en zien hoe inmiddels de koeien de plaats van de priesters hebben overgenomen. Best riskant, het is vandaag Offerfeest, en als koe ben je dan je leven die niet zeker!

De godsdienst van de Hittieten ontstaat door goede elementen die zij op hun reizen tegenkomen te integreren in hun godsbeeld. Hun godsdienst staat dicht bij de natuur en kent vele goden en godinnen, die zich heel menselijk gedragen. Mooie voorbeelden hiervan zien we in Yazılıkaya.

Ze lijken op mensen, ze eten en drinken en ze zijn goed als ze met respect worden behandeld maar streng als ze dit niet ervaren. De grootste god is Teshup en de koning der Hittieten regeert in zijn naam.

De Hittitische goden dragen op afbeeldingen steevast een puntmuts, wat iets van vertedering en kinderlijkheid oproept.

Vooral bij de in de rots uitgehouwen godenreeks bij Yazılıkaya moet ik daarom toch even denken aan een stoet kabouters uit het sprookje van Sneeuwwitje, maar die godslasterlijke gedachte onderdruk ik maar snel. Ere wie ere toekomt!

Als laatste bezoeken we Alacahöyük, de voormalige tempelstad en ook de begraafplaats van de Hittische koningen. Er is een klein museum met gevonden voorwerpen, een aantal wonderwel bewaard.

Sommige voorwerpen zijn enorm groot, zoals de tientallen voorraadvazen in de voorraadkamers die worden blootgelegd. Duizend liter olie, wijn of graan kan er in de grootste exemplaren worden bewaard. Zoals op de foto is te zien moet Holger reikhalzen en op zijn tenen staan en dan lukt het nog niet om een blik naar binnen te werpen.

Andere weer kleiner, zoals deze theepot. Een ontwerp uit 1500 v Chr. maar zo strak van vorm, dat het in menig modern huishouden niet zou misstaan.

Na het museum lopen we door de poort der Sfinxen naar de begraafplaats toe. Sfinxen? Jawel, de Hittieten nemen immers al het goede en mooie over dat zij op hun (krijgs)tochten tegenkomen en kennelijk weten ze ook de nodige waardering voor de Egyptische cultuur op te brengen.

De graven zijn fraai bewaard gebleven, nu voorzien van perspex koepels en tonen de belangrijkste voorwerpen die er in gevonden zijn. In de noordwestelijke hoek van het graf liggen steeds de stoffelijke resten van de koning.

Alles is vergankelijk, maar de gouden kroon van de koning siert zijn schedel nog steeds!

In de overige ruimte van het graf worden voedsel en goede gaven geplaatst om zo aan de overleden koning mee te geven. Vaak zien we twee symbolen terug. Het eerste is een hert, dat door de Hittieten vaak gebruikt wordt in afbeeldingen, omdat het hert beschouwd wordt als een beschermende godheid.

Het tweede symbool is de zonneschijf, dat de goden en het universum representeert. Dat is toch wel het meest kenmerkende symbool van de Hittieten. In bijna elk graf worden de zonneschijven gevonden, meestal bronzen maar ook enkele zilveren exemplaren. Soms is het moeilijk kiezen tussen het hert en de zonneschijf. In Ankara is dit opgelost door op een rotonde een groot standbeeld met een zonneschijf voorzien van met herten. Het kleine origineel is te bewonderen in het hoofdstedelijke Museum van Anatolische Beschavingen, waar we tweemaal een bezoek aan hebben gebracht. Hierdoor is onze nieuwsgierigheid naar het Hittietenland gewekt en hoewel het Museum in Ankara zeer indrukwekkend is, is het vele malen indrukwekkender de gepuntmutste goden in hun eigen habitat te ontmoeten.

Als blikken konden doden.....

13 september 2016

Of ik er in geloof? Nee, maar ik weet dat het werkt.

Sinds mijn eerste bezoek aan Turkije, ruim veertig jaar geleden, heb ik mijn hart verpand aan de nazar boncuğu. Waar je ook komt in Turkije, je ziet ze echt overal: de blauwglazen kraal in de vorm van een oog.

In elke souvenirwinkel zijn ze te koop, in alle soorten en maten en verwerkt in allerlei artikelen.

Deze kraal wordt in het Turks nazar boncuğu genoemd en men gelooft dat deze beschermt tegen nazar, het boze oog. Hoewel het gebruik van amuletten in de islam verboden is, biedt bijna elk Turks huis een onderkomen aan een boncuk. Dit kan op allerlei manieren. Hangend aan de muur, als ingelegd mozaïek in de buitenmuur, als decoratie op theeglaasjes, asbakken, tafelkleden, gasflessen, badmatten, kortom te veel om op te noemen. Jaren terug zie ik een oog, ingemetseld in de traptrede voor een winkeltje in Istanbul. Het is nog altijd een van mijn favoriete foto's.

Het geloof in het boze oog is al heel oud en komt in veel culturen voor. De oudste teksten over het boze oog staan in spijkerschrift gebeiteld in kleitabletten, die dateren uit het derde millennium voor Chr. Over het algemeen wordt aangenomen dat het geloof in het boze oog ontstaat in het oostelijke Middellandse Zeegebied en dat het zich van daaruit verspreidt naar de andere landen rond de Middellandse zee. Overal ter wereld waar men archeologische opgravingen doet, vindt men amuletten en talismannen die dienen als afweer van onheil. Een verklaring is de moeilijke omstandigheden waarin mensen dan leven en weinig weten over de oorzaken van het onheil dat zij in hun leven tegenkomen. Zelfs de doden kunnen beschermd de reis naar het onbekende maken, zo blijkt uit een opengelegd graf in Siberië van zo'n 2400 jaar oud, waarin het skelet van een ongeveer 25-jarige vrouw wordt gevonden waarvan men denkt dat het een priesteres is. Haar met nazar boncuklari geregen ketting, komt waarschijnlijk uit Egypte en is een teken van handel tussen Egypte en de huidige Rusland.

Vandaag de dag worden veel "ogen" fabrieksmatig gemaakt en komen vooral uit China. De meeste zijn van plastic, die in armbandjes, boekenleggers en andere prullaria worden verwerkt. Sommige zijn nog wel van glas maar te glad en daardoor duidelijk te zien dat ze machinaal zijn gemaakt.

De mooiste nazar boncukları zijn voor ons nog altijd de door ambachtslieden handmatig vervaardigde exemplaren. Kralen met veel oneffenheden, onregelmatigheden en onvolkomenheden en daardoor stuk voor stuk anders. Na een lange traditie van glas maken in het Midden-Oosten brengen de Arabieren deze expertise in de 19de eeuw naar de havenstad Izmir, het vroegere Smyrna.

Vanwege stedelijk brandgevaar, elke stad is dan gebouwd met voornamelijk houten huizen, en de grote rookontwikkeling worden de ambachtslieden niet meer in de stad getolereerd en worden ze gedwongen zich in de kleine dorpen rond Izmir te vestigen. De glasovens werken namelijk met hoge temperaturen en moeten dan ook flink opgestookt worden.

Vandaag de dag beweren de ambachtslieden in de dorpen Görece en Kurudere dat zij de enige authentieke glasmakers zijn. Hun specialiteit is de toevoeging van de gele kleur aan de kraal, door oxide tot te voegen aan het mengsel van mineralen waaruit het glas gemaakt wordt. Rond 2000 is er ook een toeristisch dorp uit de grond gestampt, waar toeristen het nazar boncuğu-ambacht kunnen bekijken en de ogen in grote hoeveelheid en diversiteit in kunnen slaan. Deze attractie hebben wij overigens nooit bezocht.

De handgemaakte nazar boncukları zijn steeds moeilijker te vinden. Maar vanmorgen werd ik door Holger meer dan blij verrast met twee fantastisch mooie verjaardagscadeaus.

Het eerst pakje dat ik openmaak, bevat twee prachtige strengen bonkige ogen. Beide zijn verschillend van vorm en kleur en elke kraal heeft een eigen uiterlijk.

Het tweede pakje is veel kleiner maar ongelooflijk bijzonder. Het bevat zes eeuwenoude kralen, uitzonderlijk van kleur, waar ik als een kind zo blij mee ben.

Kralen krijgen op je 62ste verjaardag, hoe leuk is dat!

Antiek glas is meestal blauw-groen van kleur. Door de tijd heen wordt het materiaal aangetast. De dunne verweringslaagjes die irisatie vertonen, zijn vooral op de blauw-gele kraal goed te zien. Je krijgt hierdoor het zogenaamde olie-op-water-effect. Dit is er niet meer af te poetsen, maar dat vind ik niet erg. Juist de verwerking en het ontbreken van stukjes maken de kralen zo speciaal.

Vanmorgen op weg naar Sivas, verschijnt er nog een cadeautje op wielen vóór ons. Van oudsher is ook het voertuig iets wat uitgebreid bescherming geniet tegen het boze oog. Mooi beschilderde houten laadbakken van vrachtauto's zijn tientallen jaren geleden nog altijd heel gewoon en er is altijd wel een oog te ontdekken in de aangebrachte decoratie.

Ook de cabine van bussen en vrachtwagens lijken in die tijd wel tempeltjes, zó rijk versierd zijn ze met talloze ogen om het letterlijke en figuurlijke ongeluk te bezweren. Maar tegenwoordig zie je zo'n uitbundigheid nog maar sporadisch. Wat een bof dat we uitgerekend vandaag, met ons blog over dit onderwerp, plots achter zo'n vrolijk beschilderde vrachtauto rijden. Een foto is dan snel genomen.

Ons gezegde “Als blikken konden doden” suggereert dat dit niet mogelijk is en dat wij, als nuchtere Hollanders, daar niet in geloven. Maar ik wil het risico niet nemen om slachtoffer te worden van het boze oog en zal ook de vandaag gekregen nazar boncukları weer met veel respect een waardig plekje in ons huis toebedelen. Want baat het niet, dan schaadt het niet!

Waarom toch Sivas?

14 september 2016

Deze ordelijke stad staat bij de meeste Turkije-gangers niet heel hoog op het lijstje van de te bezoeken steden en ook menig Turk fronst de wenkbrauwen wanneer hij hoort dat wij van plan zijn Sivas te gaan bekijken. Waarom wij hier toch voor kiezen heeft een drietal redenen.

Allereerst heeft een behoorlijk aantal Deventenaren hun wortels in deze voormalige 12de eeuwse hoofdstad van het Rum-sultanaat. Voor ons dus een heel goede reden!

De tweede reden is het Bloedbad van Sivas. Dit verwijst naar de gebeurtenissen op de tweede juli 1993, waarbij een aanval op het Madimak Otel in Sivas plaatsvindt door een moslimfundamentalistische menigte. Op dat moment wordt er in de stad het Pir Sultan Abdal Cultuurfestival gehouden, een happening met culturele en intellectuele activiteiten als zang, toneelstukken en lezingen. Het is genoemd naar de uit deze streek afkomstige 16de eeuwse dichter, zanger en mysticus Pir Sultan Abdal. Niet alleen alevieten bezoeken het festival maar ook liberale en progressieve Turken. Op verschillende locaties zijn activiteiten en op het moment dat er in het Madimak Otel een culturele lezing is, wordt het hotel door de meer dan 10.000 samengeschoolde soennieten belaagd en in brand gestoken, ondertussen leuzen scanderend, zoals “Brand de ongelovigen”... Resultaat: de dood van 37 intellectuelen en veel gewonden.

SIVAS 93'

UNUT MADIMAKLINDA

Het bloedbad leidt tot een alevitische institutionalisering van culturele verenigingen in binnen- en buitenland, waarbij de situatie van de mensenrechten in Turkije een belangrijke rol gaat spelen. Daarnaast ontstaan er scherpere politieke verhoudingen tussen linkse en rechtse partijen op het gebied van secularisatie. En zoals we allemaal weten, het was, bleef en is nog lang onrustig in Turkije.....

Vandaag staan wij als eerbetoon voor het voormalige Madımak Otel. Het is gesloten en de naam is niet meer te zien. De functie van het gebouw is nog altijd niet veranderd in die van een museum, ter nagedachtenis aan de slachtoffers. Deze vurige wens van de alevieten is sinds 1993 tot aan de huidige regering tegengehouden. Wel is er een wetenschappelijk-cultureel centrum in gehuisvest.

De laatste reden voor ons bezoek is het feit dat in Sivas misschien wel de mooiste gebouwen uit de tijd van de Selçuken behouden zijn gebleven. De bloeitijd van deze in 1200 voor Chr. gestichte stad, vindt plaats in de Selçuktijd, van 1071 tot eind 1200 na Chr., wanneer de Mongolen binnenvallen en de baas gaan spelen.

De meeste gebouwen staan vlak bij elkaar rond het Konak Meydani. Ze zijn herkenbaar aan hun zeer decoratieve gevels en ingewikkeld versierde portalen.

Het dichtst bij het plein staat de Bürüciye Medresesi, in 1271 gesticht door emir Muzaffer Bürüçirdi. Het gebouw bestaat uit een reeks vierkante vertrekken, de vroegere studiecellen, die symmetrisch rond de binnenplaats zijn gegroepeerd.

Het meest indrukwekkend is de türbe van de emir en twee van zijn kinderen, ik vermoed zoontjes. De mooie restanten van het turquoise tegelwerk aan de muren en de deels betegelde koepel zijn prachtig helder van kleur en doen sterk denken aan de motieven, aangebracht in de mihrab van de Aslanhane Camii, gezien in Ankara.

Ook de Çifti Minare Medrese, de Koranschool van de Tweelingminaret, waarvan we de minaretten 's morgens vanuit ons kamerraam zien bij het openen van de gordijnen, is in 1271 gebouwd. Van deze medrese is alleen de gevel nog over, fijn gedecoreerd met reliëfs en bewaakt door de twee bakstenen minaretten die hier en daar nog bleekblauwe tegelmotieven hebben.

Tegenover de Çifti Minare staat de Sifaiye Medrese uit 1217, wat ooit een ziekenhuis is geweest met een daaraan gekoppelde medische school, maar later in gebruik is genomen als bazaar. De combinatie van rode baksteen, wit voegsel en met de ook hier weer turquoise decoratie is een ware lust voor het oog.

Een eindje lopen vanaf het plein vinden we de Ulu Cami, de oudste moskee uit Sivas, uit 1197. Binnengekomen beland je in een heerlijk koele ruimte voorzien van vijftig zware pijlers. De vredige stilte wordt slechts hier en daar onderbroken door het gemompel van oude mannen die de koran lezen.

Op het binnenplein van de moskee, voorzien van bankjes en oude, schaduw gevende bomen, verzamelen zich de oude heren, om met elkaar te praten over voorbije tijden of men leest wijze boeken aan de rand van het kleine kerkhofje. Een bijzonder sfeervolle en vredige plek.

Tenslotte lopen we nog richting Gök Medrese, een complex met fraai bewerkte en deels betegelde minaretten. Het geheel staat onder restauratie en 9 mei 2017 is alles af. Althans, dat vertelt ons het planbord dat aan de steigers hangt. Dat is nou een schoolvoorbeeld van strakke planning.

Al met al dus reden genoeg om Sivas met een bezoek te vereren, al was het maar om de stad de groeten over te brengen van hen die hier hun wortels hebben liggen, maar ook Deventer als hun thuis ervaren. Mooi om je verbonden te voelen met deze twee steden die beide zo veel geschiedenislessen te geven hebben.

Een stem uit het verleden.

15 september 2016

Zacht neurie ik het prachtige lied van Aşık Veysel, terwijl we her en der zijn afbeelding zien. Wie dat is, Aşık Veysel?

Hij is een icoon van de Turkse volksmuziek en in Turkije één van de meest gerespecteerde figuren uit de 20ste eeuw op het gebied van de volksmuziektraditie. Hij is zanger en poëet en heeft tientallen nummers op zijn naam staan. De meeste songteksten schrijft hij zelf en een groot deel van de oudere generatie kent deze uit het hoofd. Een half jaar geleden vindt er in de Deventer Schouwburg nog een optreden van een aantal Turks-Nederlandse musici plaats, in het kader van 50 jaar Turkse migratie in Deventer. Op het moment dat het bekendste en tevens ons favoriete nummer van Veysel wordt ingezet, slaakte de zaal met voornamelijk Turks publiek een zucht van heimwee en iedereen zingt zachtjes mee. Ontroerend. Aşık Veysel concentreert zich met name op de thema's dood, leven en de zoektocht naar de zin van het monotone dagelijks leven.

In dat lievelingslied van ons, getiteld "Uzun ince bir yoldayım", in het Nederlands "Ik loop op een lange, smalle weg", komt dit laatste mooi tot uiting.

Aan het eind van dit blog is de tekst van dit lied te lezen, in het Nederlands én in het Turks.

Aşık Veysel is ook een groot sazspeler en hij begeleidt zichzelf altijd op dit snaarinstrument, dat je een broertje van de luit zou kunnen noemen.

Aşık Veysel wordt geboren in 1894 in een dorpje Sivrialan in de provincie Sivas. Op zijn zevende raakt hij besmet door de pokken, in die tijd meestal een ziekte met dodelijke afloop. Maar Aşık overleeft het, zij het dat hij in zijn linkeroog het zicht kwijtraakt. Na een ongeluk, hoe is het mogelijk, raakt hij ook aan zijn andere oog blind.

Zijn vader koopt een saz voor hem en moedigt Aşık aan deze te gaan bespelen. Hij krijgt les van een vriend van zijn vader, die hem o.a. in aanraking brengt met het werk van Pir Sultan Abdal, de 16de eeuwse dichter en musicus en genoemd in het blog van gisteren m.b.t. het Bloedbad van Sivas.

De gebeurtenissen tijdens en na de Eerste Wereldoorlog en zijn blindheid hebben een grote invloed op het werk van Veysel en hiermee ontstaat ook de betrokkenheid bij de onderwerpen verlies en dood.

Tijdens de oorlog blijft hij alleen achter in zijn dorp met de vrouwen en kleine kinderen. De mannen zijn de oorlog ingestuurd en in die tijd ben je al jong een man!

Wanneer de oorlog afgelopen is, keren velen niet meer levend terug. Na de oorlog trouwt hij Esmâ en zij krijgen een zoon en dochter. Het onheil in zijn nog jonge leven lijkt niet te bezweren. Zijn moeder sterft in 1921 en vlak daarna overlijdt ook zijn zoontje. Zijn Esmâ verlaat hem met hun 6 maanden oude dochtertje, door weg te lopen met een bediende die werkzaam is in het huishouden van zijn broer. Anderhalf jaar na zijn moeder valt ook zijn vader weg en ook zijn dochtertje wordt niet oud.

Het verdriet om deze grote verliezen in een korte tijd, zijn voelbaar in de teksten die hij later schrijft, waaronder "Uzun ince bir yoldayım".

Op oudere leeftijd is de wetenschap inmiddels zo ver, dat Veysel zijn vermogen tot zien terug kan krijgen door een oogoperatie te ondergaan. Maar dit weigert hij. Hij sterft in 1973 aan longkanker, 78 jaar oud.

Doordat Aşık dichtbij de stad Sivas is geboren, wordt hij als één van hen gezien en is hij min of meer de held van Sivas.

Het zal je dan ook niet verbazen dat zijn afbeelding, mét saz, veelvuldig te koop is in de vorm van koelkastmagneet, sleutelhanger of plaquette.

De saz is wellicht hierdoor een erg geliefd muziekinstrument in Sivas en 's avonds zijn volkszangers zichzelf begeleidend op dit instrument, dikwijls te beluisteren in de openluchtcafé's op de binnenplaatsen van de medresses, die gelegen zijn aan het grote, centrale plein.

Ook de saz is in miniatuurformaat verkrijgbaar in dezelfde hoedanigheid als Aşık Veysel.

Het nummer “Uzun ince bir yoldayım” is door talloze Turkse zangers en zangeressen in het repertoire opgenomen. Natuurlijk is de uitvoering van Aşık Veysel het meest hartverscheurend en authentiek, maar wat ons betreft komt de die van Doğa İçin Çal, Speel voor de Natuur, riant op de tweede plaats.

Doğa İçin Çal is een project van verschillende musici die zich realiseren dat we samen moeten handelen onze wereld te beschermen. Het gaat immers om onze leefomgeving, ons klimaat, ons voedsel. Doğa İçin Çal is een mooi voorbeeld van het volwassen worden van het natuurbewustzijn in Turkije. Ook in de politiek krijgt dit steeds meer aandacht doordat de natuurbeweging actief is in de politieke partij HDP, de verzameling van Koerdische en progressieve krachten in Turkije.

Wat de uitvoering van Uzun ince bir yoldayım door Doğa İçin Çal zo bijzonder maakt, is dat het gespeeld en gezongen wordt in allerlei muziekstijlen, van opera tot rock, en door muzikanten uit alle windstreken van Turkije, met verschillende overtuigingen en achtergrond wat betreft politiek en religie. Het is toch geweldig dat een tekst op muziek van een kleine honderd jaar geleden mensen in deze roerige tijd zo dicht bij elkaar weet te brengen. Dat is en blijft de kracht van muziek!

Ben je nieuwsgierig geworden naar het nummer “Uzun ince bir yoldayım”, hetzij door Aşık Veysel, hetzij door Doğa İçin Çal, op YouTube is het gemakkelijk te vinden.

Nederlandse tekst “Uzun ince bir yoldayım”

*Ik ben op een lange smalle weg,
Ik loop dag en nacht;
Ik weet niet in welke staat ik verkeer
Ik loop, dag en nacht;*

*Op het moment dat ik op de wereld kwam,
Begon ik al te lopen
Een huis met twee deuren
Ik loop, dag en nacht.*

*Zelfs als ik slaap loop ik,
Ik zoek een reden om te blijven (op de wereld)
Ik zie de personen die al zijn vertrokken steeds voor me
Ik loop, dag en nacht*

*Negenenveertig jaar op deze wegen
In de dalen, bergen en woestijnen
In de handen van het buitenland
Ik loop, dag en nacht*

*Als je er goed over nadenkt
Lijkt het alsof de weg lang is
Terwijl de lengte van de weg een minuut is
Ik loop, dag en nacht*

*Veysel is erover verbaasd
Hij lacht, maar huult soms ook
Lopend om het einde te bereiken
Ik loop, dag en nacht...*

Uzun İnce Bir Yoldayım

Ahik Veysel ŞATIROĞLU

Uzun İnce Bir Yoldayım
Ahik Veysel ŞATIROĞLU

Söl La Si De2 Si De2 De2 De2 De2 Si La De2 S2 S2 De2 La Sol S2 La La La Söl Söl Fa La Söl Söl
Emin^{7/5} C Emin^{7/5} Bmin^{7/5} Bmaj⁷ Amin⁷ Bb C Dmin Dmaj⁴ Dmin
Söl Fa Mİ Re Söl Mİ Fa Fa Mİ Mİ Re Fa Mİ Mİ Mİ Re Re De Mİ Re Re Re Söl La Si Re
Gmin Gmin⁷ C Dmin F Gmin⁷ C Dmin C G
Fa Söl Söl Fa Mİ Re Fa Mİ Re Re Re La Söl La Fa Söl Fa Mİ Re Fa Mİ Re Re Re Si De2 De2 De2 De2 Si La De2 S2 S2
Uzun ince bir yoldayım, Gidiyorum gündüz gece, Bilmiyorum ne haldayım, Gidiyorum gündüz gece.
Dünya ya ya gel di gün an da Ya rü düm ay m za man da
Gidiyorum gündüz gece, Bilmiyorum ne haldayım, Gidiyorum gündüz gece. İki kapılı bir handa
Gidiyorum gündüz gece. Düşünürse derince, Irak görünür görünce, Yol bir dakika miktarınca
Gidiyorum gündüz gece.

Türkse tekst "Uzun ince bir yoldayım"

Uzun ince bir yoldayım,
Gidiyorum gündüz gece,
Bilmiyorum ne haldayım,
Gidiyorum gündüz gece.

Dünyaya geldiğim anda,
Yürüdüm aynı zamanda,
İki kapılı bir handa
Gidiyorum gündüz gece.

Uykuda dahi yürüyom,
Kalmaya sebep arıyom,
Gidenleri hep görüyom,
Gidiyorum gündüz gece

Kırk dokuz yıl bu yollarda
Ovada dağda çöllerde,
Düşmüşem gurbet ellerde
Gidiyorum gündüz gece.

Düşünürse derince,
Irak görünür görünce,
Yol bir dakika miktarınca
Gidiyorum gündüz gece.

*Şaşar Veysel işbu hale
Gah ağlayan gahi güle,
Yetişmek için menzile
Gidiyorum gündüz gece*

Donderdag 29 september, tijdens ons bezoek aan Istanbul Modern hebben we een onverwachte "ontmoeting" met Aşık Veysel, in de vorm van een foto uit 1970 van Ergun Çağatay. Deze fotograaf is een van de 80 deelnemers aan de tentoonstelling "İnsan İnsanı Çekermiş".

Zo sterk als een leeuw.

16 september 2016

Wie van schoothondjes houdt, hoeft niet langs Kangal te gaan.

Op onze route van vandaag, van Sivas naar Divriği, passeren we een dorp van niks, met slechts 11.000 inwoners.

Op de rotonde aan het begin van het dorp staat een giga standbeeld van een enorme hijgende hond, staart in de krul en de suggestie wekkend het ganse dorp te bewaken.

Even verderop een gebouw met een muurschildering van een soortgelijke hondenkop. Als je niet beter weet, denk je dat het hier om een zeer hondvriendelijke dorpsgemeenschap gaat, maar toevallig weten wij van het bestaan van de Kangal-hond en gezien de dorpsnaam, móet het beest wel hier vandaan komen.

En warempel, even later staat er een soort van billboard met dezelfde honden erop afgebeeld en de vermelding "Kangal Köpek Çiftliği", wat zo veel betekent als "Kangal hond boerderij".

We draaien de weg af en staan in no time oog in oog met de beheerder van deze staatsfokkerij, alias onderzoeks- en documentatiecentrum. Het staat ons vrij rond te kijken en foto's te maken. Met alle plezier vertelt Süleyman het een en ander over dit enige echte Turkse hondenras.

Het gaat hier om dé Anatolische herdershond, maar heet dus officieel de Kangal hond. Het is een oud ras en zijn oorsprong gaat al meer dan 6000 jaar terug.

Van nature is het een waakhond en van oudsher de gezelschapshond van herders. Maar tegelijkertijd bewaakt hij, met gevaar voor eigen leven, terrein, vee en beschermt de eigenaar en zijn familie.

Het is een waakse en zelfstandig denkende hond met een enorm uithoudingsvermogen. Als hij onraad ruikt, neemt hij zelf initiatief en door zijn enorme grootte, snelheid en wendbaarheid kun je je maar beter uit de voeten maken als je met snode plannen in zijn buurt komt. De Kangal hond staat er om bekend dat hij het met gemak wint van wolven, beren, wilde zwijnen en jakhalzen, die het op de kudde vee gemunt hebben. Hij is zo sterk als een leeuw!

Door zijn overwegend zandkleurige vacht oogt het een vriendelijk dier. De snuit en oren zijn donker gekleurd en ook de honingkleurige ogen moeten zwart omrand zijn. Vrouwtjes hebben een schofthoogte van gemiddeld zo'n 80 cm, mannetjes van 90 cm. En geloof me, dat is een behoorlijke hoogte als je tegenover ze komt te staan.

We worden door Süleyman geïntroduceerd bij een aantal honden. Dit is nodig omdat de Kangal je anders als indringer ziet en dreigend aanslaat. Op het moment dat hij weet dat het goed is, wil hij wel een dansje met je doen en na afloop werpt hij zelfs verliefde blikken naar zijn danspartner.

Naast de volwassen honden in de rennen of deels loslopend op het erf, is er ook een aantal pups, nog hele kleine en een nest dat al bijna bij de moeder weg kan. Slechts twee nesten dus, wat gezien de hoeveelheid honden niet overmatig veel is.

Ze zijn te koop, de prijslijst hangt buiten aan het bijbehorend kantoorgebouwtje. Hoe ouder de pups, hoe hoger de prijs en de jongetjes, erkek, zijn ook bij de Turkse hond meer waard dan de meisjes, dişi..... Koop je een stel, çiftti, dan krijg je korting.

KANGAL KAYMAKAMLIĞI
KANGAL ARAŞTIRMA UYGULAMA VE
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

KANGAL KOPEĞİ SAHIPLENDİRME FİYATLARI

0 - 2,5 AYLIK YAVRU ÇİFTİ	:1.750 TL
0 - 2,5 AYLIK YAVRU DIŞI	: 750 TL
0 - 2,5 AYLIK YAVRU ERKEK	:1.250 TL
2,5 - 6 AYLIK YAVRU ÇİFTİ	:3.000 TL
2,5 - 6 AYLIK YAVRU DIŞI	:1.500 TL
2,5 - 6 AYLIK YAVRU ERKEK	:2.000 TL
6 - 12 AYLIK	:5.000 TL

AHMET BAYDAR
KHGB GENEL SEKRETERİ

Aan het gaas van de kennel zie ik nog in de gauwigheid prachtige halsbanden hangen. Van leer of gewoven polyester, met vilt aan de binnenkant en versierd met kraaltjes en belletjes.

De belletjes zijn natuurlijk heel zinvol voor een herdershond maar de kralen hebben wel iets paradoxaals in combinatie met zo'n formaat beest. Maar tegelijkertijd hoort het zó bij Turkije, alles versieren in het leven.

We nemen al een katje mee naar huis, dus we peinzen er niet over om ook nog een hondje op sleeptouw te nemen.

Maar als je zo'n pup diep in de ogen kijkt, moet je toch oppassen dat je niet smelt en ongewild overstag gaat. Als je zo'n beestje ziet vermoed je toch niet dat hij het binnen een paar jaar met gemak opneemt tegen een wolf, beer of everzwijn.

In steen gebeiteld.

17 september 2016

We hobbelen over de oude smalle weg die steil omhoog gaat en volgens de bordjes moet leiden naar "Het wonder van Divriği" of, zoals het door bewonderaars ook wel wordt genoemd, "Het Alhambra van Anatolië".

We volgen de bochten in het geplaveide straatje en plots ligt het voor ons.

Een groot, mosterdkleurig complex voorzien van één minaret, twee punttorentjes en drie portalen, gelegen boven aan een helling ten oosten van het stadje waardoor het fraaie uitzichten biedt over het dal.

Het geheel bestaat uit twee delen, de fantasievolle en unieke Ulu Cami en het bijbehorende Dârüşşifa, een sanatorium .

In 1228 is met de bouw van zowel de moskee als van het hospitaaltje begonnen. De moskee in opdracht van ene Ahmat Şah en het hospitaaltje in opdracht van zijn vrouw, Adaletli Melike Turan Melek.

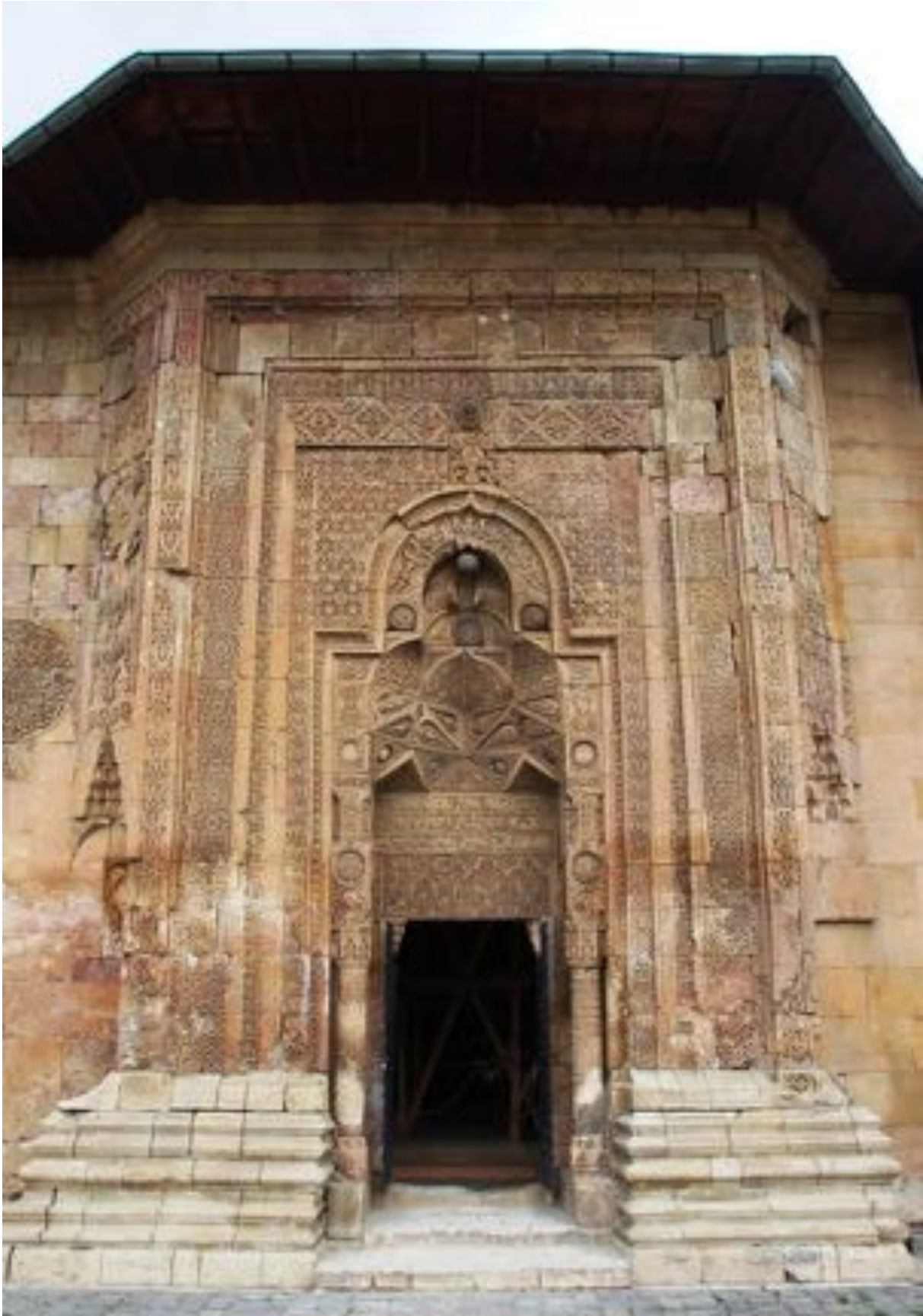

Wanneer we dichterbij de moskee komen, houden we onze adem in....

De Ulu Cami staat bekend om zijn extreem rijk gedecoreerde portalen, die eigenlijk heel on-islamitisch zijn door hun weelde aan planten en dieren.

Waarschijnlijk zijn naast Selçuken ook Armeense handwerkers bij de decoratie betrokken geweest. Op een afstand lijkt het nog of er sprake is van symmetrie in de portalen, maar als je er met je neus bovenop staat, zie je dat dit in het geheel niet het geval is. De motieven zijn zo divers zowel qua stijl als qua afbeelding, dat het lijkt of er tientallen steenhouwers aan hebben gewerkt. Een voor een krijgen ze kennelijk carte blanche van de opdrachtgever om zo een heel persoonlijke invulling te geven aan dat deel wat zij mogen bewerken.

Dit leidt tot een asymmetrisch geheel dat tienduizenden unieke ontwerpen bevat en je werkelijk de adem beneemt.

Het portaal aan de westzijde van de moskee staat bekend onder de naam Textielpoort, omdat het als vorm veel weg heeft van een geknoopt tapijt of bidkleedje en de ornamenten op geklost kant lijken.

We zien hier onder meer de tweekoppige arend, een heel oud Anatolisch motief en er zijn ook tulpen in vele soorten te zien. In mystieke islamitische stromingen staat de tulp symbool voor Allah omdat er slechts één bloem uit iedere bol ontstaat en dit eenheid uitdrukt.

Het portaal aan de noordzijde van de moskee is de Paradijspoort en tevens de hoofdingang van het complex. Alle decoraties in dit portaal verwijzen naar het paradijs, dat ook wordt beschreven in de aangebrachte verzen uit de koran.

De aangebrachte verzen uit de koran beschrijven het hemelse en de zegeningen van het paradijs, en de symbolen geven de tuinen in hiernamaals weer. Zo is er de levensboom te ontdekken en het teken van oneindigheid, het liggende cijfer acht.

De niet bewerkte delen van het portaal en de twee op het vuur staande ketels moeten de mens attenderen op de lelijke leegte en het alles verzengende vuur in de hel. U bent gewaarschuwd!

Ene Mustafa wijst ons op de roos aan de rechterkant en de nachtegaal aan de linkerkant van de deuropening, die symbolen staan voor respectievelijk Mohammed en de liefde van de profeet.

Links om de hoek toont hij ook nog aan de medische wetenschappen gewijde afbeeldingen. In eerste instantie wordt namelijk het aangrenzende pand, dat later dienst doet als sanatorium, gebruikt als opleidingscentrum voor medische studies. We zien vier medaillons die het hart, de nieren, de baarmoeder en het darmstelsel symboliseren.

De moskee zelf wordt momenteel gerestaureerd, te merken aan rood-witte linten her en der, blootliggende delen van de fundering en dikke elektriciteitskabels over de vloer en langs de muren. Niet bepaald de serene rust die je in een moskee verwacht. Maar we hebben geluk. Het is deze hele week vakantie wegens Kurban Bayram, dus er is geen werk in uitvoering. Ondanks de rommelige aanblik die de moskee vanbinnen biedt, zijn er toch een aantal mooie dingen te zien.

Zo is daar de ebbenhouten mimbar, oftewel de preekstoel, die vanaf het begin dat de moskee in gebruik is, dienstdoet. Een bijzonderheid, naast het prachtige houtsnijwerk, is dat er 21 heilige verzen in Arabisch schrift zijn aangebracht.

De naam van de timmerman, die er zo'n 12 jaar aan heeft gewerkt, is in een 12-puntige ster gesneden: Ahmet, zoon van Ibrahim van Tbilisi.

Af en toe wordt je verrast wanneer je om je heen of naar boven kijkt. Op muren en in het plafond zijn kleine maar fijne decoraties aangebracht, met verf in een schitterende roodtint.

Grappig is de graffiti boven een serieuze spreuk in het Arabisch. Zo zie je, vandalisme komt in alle culturen en religies voor. Dat vind ik wel een wereldse en geruststellende gedachte.

Het portaal van het Dârüşşifa is iets minder uitbundig dan de twee van de moskee, maar bevat nog wel medaillons, die bijna los lijken te komen van de achtergrond. Het wordt de Kroonpoort genoemd omdat het bovenste deel gelijkenissen vertoont met het hoofdsieraad dat de Anatolische vrouwen in vroegere tijden droegen.

In het sanatorium zijn in vroegere tijden geesteszieken behandeld. Aan weerskanten bevinden zich de kamers voor de patiënten, mannen en vrouwen van alle religies en etnische achtergrond. Er wordt in die tijd geen onderscheid gemaakt, ziek is ziek en dan heb je recht op behandeling. In het midden van de zaal is een verzonken bad en het geluid van het water zorgt samen met het reciteren van religieuze teksten en het spelen van spirituele muziek, voor een rustige sfeer die een kalmerend werking heeft op de patiënten.

Overigens heeft het bad het mooiste overloop-afvoerputje dat ik ooit gezien heb.

Binnen in het voormalig sanatorium waan je je in een sprookjeswereld door het haast magisch gele licht waarmee de ruimte wordt verlicht. Het werpt bijzondere en reusachtige schaduwen op de wand wat soms bijna spookachtig aan doet.

De waaiervormige reliëfs op de achtermuur zijn ooit onderdeel van een zonnwijzer geweest, waarbij de zon door de ramen op de bovenverdieping van de gevel naar binnen viel. Wellicht heeft dit hetzelfde effect gehad als de warmgeel gekleurde spots van nu hebben.

Al met al is er binnen en buiten het complex zo'n overdaad aan beeld, symbool en decoratie te vinden, dat je veel vaker moeten gaan kijken om alles te ontdekken.

Ik ben ervan overtuigd dat je elke keer weer wat nieuws ontdekt, iets wat er steeds is geweest, maar waar je alle keren ervoor, overheen hebt gekeken. Echter, Divriği ligt zó afgelegen, zo ver van alle gangbare plekken waar Turkije-bezoekers heen gaan, dat wij ons al gelukkig prijzen er in ieder geval één keer te zijn geweest.

Dit bezoek staat vanaf nu in ons geheugen gegrift zoals deze pracht al bijna duizend jaar in steen gebeiteld is.

Een berg van beschavingen.

18 september 2016

Vandaag bezoeken we Arslantepe, oftewel de Heuvel van de Leeuw. We rijden het centrum van Malatya uit en komen in de buitenwijk Orduzu, waar huizen en abrikozenbomen vechten om de ruimte. Dan verschijnt de heuvel voor ons zijn we bij ons doel van vandaag aangekomen.

In het Museum van de Anatolische beschavingen komen we tijdens ons verblijf in Ankara de originele leeuwen tegen, die aan het begin van de vorige eeuw herontdekt zijn en die de reden zijn dat de heuvel deze naam draagt. Overigens is het een kunstmatige heuvel doordat elke nieuwe beschaving hier gaat bouwen op de resten van de voorgaande beschaving en dat al meer dan 12.000 jaar lang. Zo ontstaat langzamerhand de tepe van zo'n 30 meter hoog.

Malatya ligt in Mesopotamië, het vruchtbare gebied rond de Eufraat en de Tigris, waar naar verluidt ook het hof van Eden ligt. Rond 10.000 voor Chr. begint de mens in dit gebied met landbouw en voedselproductie en ontstaan de eerste dorpen, waarvan nog mooie overblijfselen te vinden zijn. Vanaf zo'n 6.000 voor Chr. domineren sommige families anderen en hun omgeving en zo komt er een einde aan de egalitaire samenleving, zoals die tot dan toe is geweest.

Deze sterkere families combineren het wereldlijke en godsdienstige gezag, en bouwen tempels. Deze dienen niet alleen als plaats van aanbedding, maar ook als voorraadruimtes voor voedsel: fruit, granen, noten, gedroogd vlees, olie, wijn en wat dies meer zij.

En zie, het wel of niet combineren van de wereldlijke en geestelijke macht is nog altijd een hot item in het ons zo dierbare Turkije!

Al met al ontstaat op deze wijze ook een nieuwe economische orde: slechts een beperkt aantal families controleert de productie en distributie van voedsel. Een oligopolie waaruit de latere koninkrijken ontstaan. Een belangrijke vondst die getuigt van de ontstane machten in Arslantepe is het enorme beeld van koning Tarhunza, waarvan het origineel ook in het museum in Ankara staat te pronken.

In Arslantepe staat een kopie van het beeld in de buitenlucht bij de ingang van het complex belangrijk te zijn. Om het ontstaan van het kapitalisme luister bij te zetten moet je maar eens goed kijken wat hij in zijn rechterhand vasthoudt; volgens ons een blikje Coca-Cola!

Al snel spreekt Ali Delibaş ons aan, die rondleider is bij Arslantepe. Hij is hier sinds zijn kindstijd werkzaam als hulpkracht bij de opgravingen en heeft zichzelf zoveel bijgeleerd dat hij nu met passie, liefde en trots, deze functie bekleedt, op steenworp afstand van zijn geboortehuis. Een autodidact pur sang.

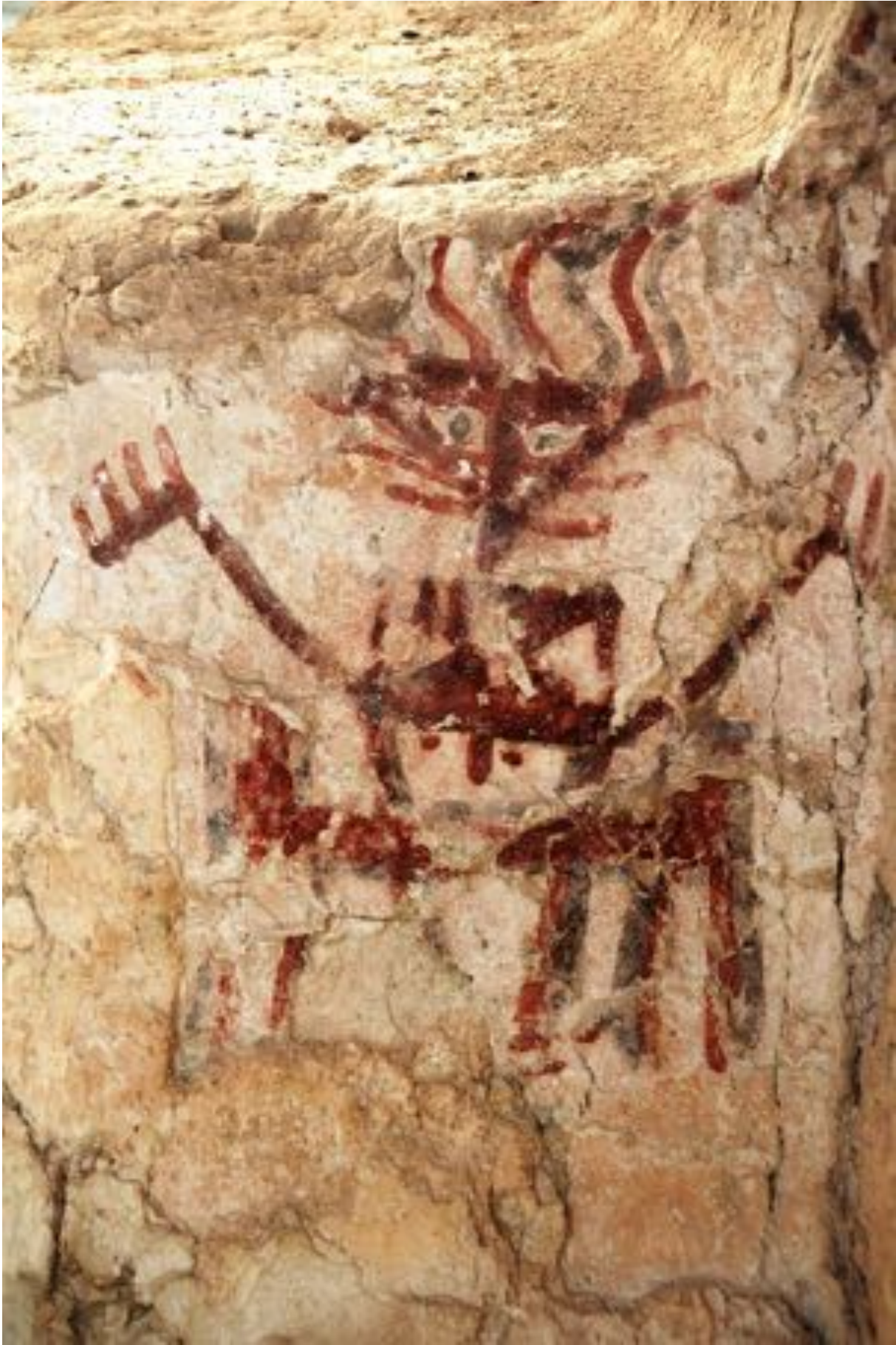
Overigens gaan de opgravingen nog altijd in volle omvang door. Met een piek in het najaar doordat in die periode Italiaanse archeologiestudenten uit Rome hier voor drie maanden praktijkervaring op komen doen.

Ali neemt ons mee naar de paleis-tempel en toont ons een mooi pronkstukje van artistieke expressiviteit. Met gevoel voor show opent hij gordijnen, waarachter tekeningen op de tempelmuur tevoorschijn komen, afbeeldingen van meer dan 5.500 jaar oud. Aan weerszijde van één van de paleis-tempelingangen is links een vrouw- en rechts een man-figuur op de muur getekend.

Beide tekeningen worden vandaag geïnterpreteerd als symbool van macht, zodat het gewone klootjesvolk niet twijfelt aan de positie van de inmiddels ontstane elite. Overigens zien wij, als je goed kijkt, een zekere gelijkenis tussen de man en Fokke en Sukke voor wat betreft de edele delen.

In de periode van de hiervoor beschreven grote sociale en economische veranderingen ontstaat ook het gespecialiseerde handwerk. In Arslantepe zijn bijvoorbeeld ijzerovens gevonden met in de nabijheid van deze vondst tientallen zwaarden, tot op heden de oudst bekende exemplaren. Uw zwaard komt uit Arslantepe's haard!

Arslantepe, figuurlijk een berg van beschavingen. Steeds opnieuw wordt weer een laagje blootgelegd en uiterst zorgvuldig onderzocht en wie weet wat de jonge onderzoekers hier allemaal nog vinden en ontdekken.

Ali besluit zijn rondleiding door ons een kopje koffie aan te bieden en hij geeft ons bij vertrek een DVD en een brochure over Arslantepe mee. Daar bovenop nog een pinspeldje, dat het 50-jarig jubileum in 2011 van de opgravingen memoreert.

We zijn benieuwd naar wat hier verder gevonden wordt op deze plaats, met sporen van de prehistorie, het ontstaan van wereldlijke en geestelijke macht, economische structuurveranderingen, de productie van de eerste zwaarden en nog zo veel meer.

En dat alles in Orduzu, een ogenschijnlijk onbelangrijke buitenwijk van Malatya. Maar, zoals zo dikwijls blijkt, schijn bedriegt.

In de ijstijd.

19 september 2016

Dat (Kahraman)Maraş de ijshoofdstad van Turkije is, verbaast me niet. De maand september vordert gestaag maar het is vandaag nog altijd zo'n slordige 35 graden.

Het traditionele Turkse ijs, een waar culinair hoogstandje, is daarom zeker het proberen waard, dus trakteren we onszelf vandaag op een baklava vergezeld van Maraş Dondurması.

Beïnvloed door de Ottomanen is dit sneeuwwitte, enigszins taaie ijs erg populair in het zuidoosten van Anatolië en overal in Maraş te krijgen.

Salepi dondurma of Maraş Dondurması is de Turkse naam voor dit ijs. Traditioneel Turks ijs is taaie, dik en heeft een elastische textuur. De bijzondere textuur en smaak maken dat dit ijs totaal anders is dan welk ijs ook ter wereld, op de temperatuur na dan natuurlijk.

De geheel eigen smaak dankt het ijs aan de salepwortel, een poeder dat wordt verkregen uit knolletjes van een bepaald soort orchidee, de *Orchis Mascula*.

Deze orchidee groeit tegen de berghellingen rond Maraş. Het oogsten van de salep is het werk van de vrouwen, kinderen en schaapsherders uit de arme gebieden in de provincie Maraş. Ze trekken hoog de bergen in en gaan op zoek naar deze exotische bloemen.

De gehele plant graven ze uit. Elke plant heeft twee knolletjes, waarvan de oude gerimpeld, verschrompeld en bruin van kleur is, en de ander bolvormig en licht van kleur. Dit is de zogenaamde dochter. In het Turks heet zij "iyisi" wat "goede" betekent. Alleen de dochterknolletjes worden voor de ijsbereiding gebruikt en hebben dus een commerciële waarde.

Eerst krijgen de knolletjes een flinke wasbeurt en gaan ze in kokend water, ayran of volle melk, afhankelijk van wat de gewoonte van de betreffende familie is. Vervolgens worden ze afgespoeld met koud stromend water en gaan, uitgespreid op een doek op het erf dan wel aan een draad geregen, hangend tussen boomtakken, de zon en wind in om te drogen. Deze zon-wind combinatie aan het einde van de dag, is typerend voor Maraş en omgeving. Tijdens het drogen en inkrimpen, verliezen ze zo'n 70 tot 80 % van hun gewicht. Ze worden keihard wanneer ze op de juiste manier gedroogd worden en kunnen zo jarenlang bewaard worden, zonder dat ze ook maar iets aan kwaliteit of smaak verliezen. Het is arbeidsintensief werk en de verzamelaars verdienen er relatief weinig mee, al blijft het voor deze straatarme bergbewoners een welkome verdienste.

Dat het ijs zo taai is komt door toevoeging van een harssoort, genaamd mastiek. Hierdoor is het mogelijk op het ijs te kauwen en het is zo stevig dat je mes en vork nodig hebt om het te consumeren.

Je hoeft je echt geen zorgen te maken dat je ijs, ondanks de hitte zoals vandaag, op je bordje wegsmelt of van je vorkje valt, want het smelt verre van gemakkelijk.

De straatverkoper vent sinds lange tijd zijn ijs en draagt daarbij een speciale outfit, afkomstig uit het Maraşgebied.

Met zijn lange, ijzeren staaf haalt hij wat ijs uit de trommel naar boven. Hij draait het ijs om de peddels heen en weer, waardoor de elasticiteit nog eens extra benadrukt wordt. Regelmatig bonkt hij met dezelfde ijzeren staaf op het ijs, om de taai substantie enigszins kneedbaar te houden. Het is zwaar werk en alleen geschikt voor kerels met spierbundels.

Als een echte jongleur verleidt hij het wandelend publiek. Wat hij allemaal presteert met zijn delicate Maraş-ijs grenst werkelijk aan het ongeloofelijke. Ik weet nog hoe ik ruim 40 jaar geleden, toen ik deze straatventers voor het eerst in Istanbul zag, eindeloos kon blijven kijken naar deze rasartiesten.

Jongleren, goochelen, lukraak ijs weggeven en het weer laten verdwijnen. Het kan niet op bij de ijsverkoper uit Maraş. Zo heb je een ijsje in je hand en denk je je wandeling te kunnen voortzetten, genietend van een hoortje vol heerlijk ijs, maar wanneer je de eerste lik neemt, blijkt het hoortje leeg. Een andere, voor het publiek een lachwekkende actie, is het hele ijsje met hoortje en al uit je hand halen en het op de kop houden, zonder dat het ijs eruit valt.

Dit doet hij dikwijls en graag, waardoor het kopen van een ijsje aan de kar een hilarisch schouwspel is. Een leuke vorm van straatentertainment en een authentieke Maraş-ijs-ervaring.

Wij laten de straatverkoper vandaag links liggen en kiezen voor de MADDO, een Turkse restaurantketen met inmiddels ook een vestiging op station Hollands Spoor in den Haag. De naam MADDO is de afkorting van Maraş Dondurması. Zo simpel kan het verzinnen van een naam zijn.

De Yaşar Pastanesi, opgericht in 1850 en toe aan de vierde generatie, is de eerste en populairste MADDO-ijs salon in de Trabzon Caddesi, de belangrijkste winkelstraat van Maraş en dat is dan ook de plek waar wij ons heerlijk verkoelende ijsgerechtje vandaag nuttigen. De ijs salon is goed herkenbaar want er staat voor de ingang, op de stoep een reuzenhoorn gevuld met ijs op wacht. In de altijd drukke zaak hangen foto's van Turkse en buitenlandse politici, pop- en tv-sterren die hier ooit hun ijsje aten.

MADO is de grootste salepi-ijsfabrikant van Turkije en heeft natuurlijk hier in Maraş haar hoofdkwartier. In de ijsfabriek werken zo'n duizend medewerkers in volcontinuïdendiensten. Over heel Turkije heeft MADO zo'n 5000 mensen in dienst, een werkgever van belang dus.

Er zijn inmiddels ruim 400 MADO-filialen verspreid over heel Turkije en eigenlijk wil de eigenaar van dit bedrijf de hele wereld veroveren met dit "meest exotische ijs uit Anatolië."
Nou, onze zegen heeft hij!

De laarsjes van de sultan.

20 september 2016

Over Maraş, sinds 1973 veranderd in Kahramanmaraş, wordt met geen woord gerept in reisgidsen en ook op internet is nauwelijks iets te vinden. Hoewel we zelf door de jaren heen wel iets over deze stad te weten zijn gekomen, vinden we het toch een goede reden om de plaatselijke VVV te bezoeken om eens te horen wat deze ons te vertellen heeft.

Bij binnenkomst zien we vooral info-boekjes over Istanbul, Antalya en Kapodokya, waarmee niet bepaald de trots op eigen stad wordt uitgestraald. Maar, warempel, onder de toonbank liggen ook folders over Maraş zelf. Deze brengen het ijs uit ons blog van gisteren, het kasteel waar eigenlijk niets meer van te zien is, het Kahramanmaraş Müzesi waar we archeologische vondsten zien uit diverse beschavingen, de overdekte markt en Maraş Tarhanası onder onze aandacht.

Tarhanası is een echte lekkernij, vervaardigd uit yoghurt, graan en oregano, gedroogd op rieten matjes en alleen in deze contreien te krijgen.

Elke tarhanasi-verkoper scheurt een stuk van een matje af om ons zo te trakteren op deze lokale heerlijkheid. Het schijnt supergezond te zijn, zeer calorie-arm en met de nog steeds hoge temperaturen in ieder geval lekker fris zurig van smaak.

Tussen de folders van enkele Turkse highlights, staat ook een aantal bijzondere schoenen tentoon, iets waar ik altijd wel gevoelig voor ben. Onderstaand visitekaartje ligt er in groten getale, wat achteloos bij.

We vragen hier informatie over aan de medewerker van het toeristenbureautje en deze weet ons te vertellen dat de schoenen te vinden zijn in de Bedesten, de overdekte markt, en dat het hier om Osmanlı Çarıkları gaat. Ottomaanse schoenen dus.

Nou, daar willen we wel meer van weten en na een bezoek aan het museum, trekken we richting Bedesten.

Al snel is te horen dat we de ingang hebben genomen waarachter de koperslagers aan het werk zijn. Het hameren op het koper tot het de juiste vorm heeft, geeft een kabaal van jewelste en deze ambachtslieden dwingen hiermee meer dan onze bewondering af. Het verrichten van de zware lichamelijke arbeid bij deze hoge temperaturen, is in onze ogen beslist geen sinecure.

De gebruiksvoorwerpen worden in een grote oplage vervaardigd en buiten, op de stoep of tegen de muur, op een onbewust artistieke wijze opgestapeld. Althans, ik denk dat dit onbewust gebeurt want als ik er foto's van maak, kijken zij met een blik van onbegrip en ongeloof, die zegt: "Wat is dáár nou mooi aan?"

Hoe lang het beroep koperslager nog zal bestaan? Ik durf er geen voorspelling aan te wagen, maar als ik het beeld op onderstaande foto tegenkom op deze kopermarkt, lijkt het wel heel duidelijk. Het warme koper gaat het verliezen van het schreeuwend plastic.

Maar wie is nou die man van dat visitekaartje? Hüseyin Kopar is een schoenmaker met zijn atelier/winkeltje de overdekte markt in Maraş. Al vier generaties produceert de Kopar-familie de Maraş-sandalen en de inmiddels klassiek geworden Ottomaanse laarzen, schoenen en sandalen, de zogeheten Yemeni en Çarık. Nog altijd volledig met de hand gemaakt van enkel natuurlijke materialen en kleurstoffen.

Hüseyin is werkzaam in het atelier waar zijn overgrootvader 120 jaar geleden begint. Zijn vakkundigheid is zo groot dat hij veel gevraagd wordt voor het ontwerpen en maken van de schoenen voor onder meer de films Alexander de Grote, Troje met Brad Pitt en zelfs de Harry Potter films.

De schoenen uit de films zijn niet echt mijn ding. Ik ga voor de Osmanlı Çarıkları, de laarsjes uit de tijd van de sultans.

Wat te kiezen? De prachtige blauwpaarse laarsjes met groene en gele accenten of toch die simpele zwarte, met die rijgsluiting aan de achterzijde? Aan elke voet één proberen en kijken welke het wint.

Na veel wikken en wegen worden het de blauwpaarse. De marathon zal ik er niet op lopen maar een dag met veel zitten, dat moet lukken. Wie mooi wil zijn moet pijn lijden, laat staan als je je een sultane waant.....
Kahramanmaraş. In geen reisgids te vinden. Nou, wat ons betreft geheel ten onrechte.

Gastvrijheid door de eeuwen heen.

21 september 2016

“Het is hartje zomer, de verre horizon trilt van de hitte en een vaag silhouet tekent zich af. De middeleeuwse reiziger, uitgeput door een lange, hete reisdag, vreest opnieuw een fata morgana. Hij knippert enkele malen met de ogen, maar het silhouet blijft. Goddank.

De zwaarbeladen ezels, paarden en kamelen stappen gestaag door. Langzaam maar zeker krijgen de contouren meer vorm. Het lijkt wel een fort.

Maar de reiziger is opgelucht en weet beter. Hij heeft eindelijk zijn gastvrije Karavanseraï bereikt voor de komende nacht.

De enige ingangspoort staat open, wagenwijd, vriendelijk en uitnodigend. Hij stijgt af. Zijn bedienden en de jongens van de karavanseraï bekommeren zich om de handelswaar en de lastdieren. De reiziger is “thuis”. Hij zoekt een plekje binnen de veilige muren, frist zich op in de hamam, maakt kennis met andere reizigers en handelaren en herkent ongetwijfeld een paar oude bekenden.

Ze wisselen onderling het laatste nieuws uit, er wordt gehandeld, gegeten en gedronken onderwijl luisterend naar lokale muzikanten of rondtrekkende spannende-verhalen-vertellers.

Bij zonsondergang gaat de poort dicht. De kleine moskee, aan grote open binnenplaats, biedt gelegenheid de gebeden te verrichten.

In een hoekje wordt nog een laatst meningsverschil uitgepraat en zijn er nog flarden muziek te horen van de ney-speler.

En dan wordt het stil. Alleen het gesnuif van de dieren blijft hoorbaar, de hele nacht door. Iedereen rust want morgen is het opnieuw een reisdag en bij zonsopgang zal de poort van de karavanserai weer wijd open gaan.” Zo moet het ongeveer geweest zijn, zo'n 750 jaar geleden in hartje Turkije.

Naast religieuze gebouwen, zoals moskeeën en medressen, zijn dan ook prachtige voorbeelden van deze middeleeuwse “motels” bewaard gebleven. Voornamelijk gebouwd in de dertiende eeuw, bieden deze karavanserais reizigers gratis een veilig onderkomen voor de nacht.

De Selçuken, die op dat moment de baas zijn, stellen alles in het werk om de handel te bevorderen. Wegen worden aangelegd of verbeterd en bruggen gebouwd. Een goede infrastructuur is belangrijk, maar veiligheid onderweg is natuurlijk ook essentieel.

Vandaar dat de Selçukse sultan zelf karavanserais laat bouwen, op één reisdag afstand van elkaar, wat in de praktijk zo'n 30 tot 40 km is. Als handelaren onderweg toch onverhoopt door struikrovers worden overvallen, krijgen ze in de karavanseraï naast veiligheid en verzorging, ook een schadevergoeding voor hun geroofde handelswaar uitbetaald. De sultan doet dit alles uit pure vroomheid en in de muren en portalen zijn dan ook altijd verschillende verzen uit de koran gebeiteld, een groot eerbetoon aan Allah.

De dubbele agenda spreekt voor zich. Dit alles moet de god van de sultan gunstig stemmen en een plaats in het paradijs wordt hiermee veiliggesteld na zijn dood.

Er moeten in de dertiende eeuw langs de handelsroutes in Anatolië zeker zo'n tweehonderd karavanserais hebben gestaan. Na ruim zeven eeuwen is ongeveer de helft hiervan nog in meer of mindere mate bewaard gebleven. Van de andere helft zijn niets of nog slechts brokstukken steen en fundamenten over of alleen herinneringen op papier.

Bijvoorbeeld in reisbeschrijvingen en archiefstukken, op schilderijen of in de huidige plaatsnaam van een dorp waarin het woord Han nog voorkomt, wat gebouw betekent en ook wel als benaming gebruikt wordt voor de karavanserai.

Ruim 40 km voor Kayseri, ons reisdoel van vandaag, wijst een bordje ons de route naar de Karatay Kervansarayı, één van de uitzonderlijk mooi bewaard gebleven karavanserais. Wij arriveren niet per kameel maar per Landcruiser, die heel toepasselijk wel kameelkleurig is en óók erg lekker zit.

Het gebouw lijkt inderdaad veel op een vesting en heeft één opvallend entree-portaal. Alle decoratie is geconcentreerd op dit portaal. Geometrische patronen, gevlochten sterren, opschriften in Arabisch schrift en blad-, bloem- en diermotieven.

Er gaat een grote verleiding uit van deze perfect in steen gedetailleerd vormgegeven ingang en je wordt als reiziger, ook vandaag de dag nog, er letterlijk naar togetrokken.

Het complex bestaat uit twee delen, een zomer- en een winterdeel, beide geheel gelegen binnen de veiligheid van de dikke buitenmuren.

In het zomergedeelte kun je verkoeling zoeken in de binnentuin en slapen op de platte daken of in de ruimten die direct aan de open binnenhof liggen. Aan deze binnenplaats liggen ook de kleine moskee, de hamam en een later in gebruik genomen grafkamer. Deze nis is niet open maar voorzien van een houten frame, met een deurtje erin. Eromheen weer een stenen omlijsting die weer fraai bewerkt is.

Aan het einde van het zomergedeelte, tegenover de toegangspoort, is de ingang naar het winterdeel.
Deze bestaat uit een enorme zaal met stenen gewelven die op pijlers rusten.

Mens en dier slapen hier vanwege de ijsskoude winters op de Anatolische hoogvlaktes bij elkaar in één grote ruimte, waarbij de reiziger op een verhoogd platform ligt. Lekker warm dus.

Aan het zadel hebben zij altijd een kleedje bevestigd en als ze gaan slapen, rollen ze dit uit. Het zadel zelf dient als hoofdkussen en hun met wol gevoerde mantel als deken.

Alles speelt zich in het openbaar af, dus geen sprake van privacy.

Tegenwoordig dient deze enorme ruimte als feestzaal voor trouwpartijen en zijn in de gewelfde zij-ruimtes zitjes geïnstalleerd met in deze omgeving geweldig detonerende meubels, die ik natuurlijk even moet uitproberen. Mijn witte broek suggereert wel iets van een bruidsoffit, dus dat past wel goed in het geheel.

In een hoek, aan het einde van de zaal, liggen nog wat vergeten kussens en tapijten. Deze geven veel beter de sfeer van vroeger weer. Zittend, of beter gezegd half liggend op de grond, tegen de kussens en op de Perzische kleden. Lekker chillen na een lange reisdag. De gehele feestzaal op deze wijze ingericht. Hoe mooi zou dat zijn!

Karatay Kervansarayı heeft, net als alle andere karavanserais, nog een leuk en bijzonder detail. Overal aan de muren zie je consoles in de vorm van een leeuwenkop om je mobiele olielampje op te zetten.

Inmiddels hebben sommige van deze leeuwenkopjes natuurlijke manen ontwikkeld doordat er, heel verrassend, plantjes zijn gaan groeien in de voeg boven op de kop. Hierdoor is het meteen duidelijk dat er al lange tijd geen olielampje in de buurt is geweest.

Deze zijn in de loop der tijd vervangen door een ander model en stevig aan de muur bevestigd. Ongetwijfeld veel veiliger dan de draagbare lampen.

Zijn karavanserais in de dertiende eeuw een noodzaak om te overnachten voor de reiziger van toen, nu zijn het grootse monumenten en een herinnering aan het middeleeuwse verleden. En juist daarom is het ook nu nog altijd een noodzaak voor de reiziger van vandaag. Misschien om te overnachten, maar zeker om te bekijken.

Luister naar je hart.

22 september 2016

HOLLANDACA

Yeminli Tercüman

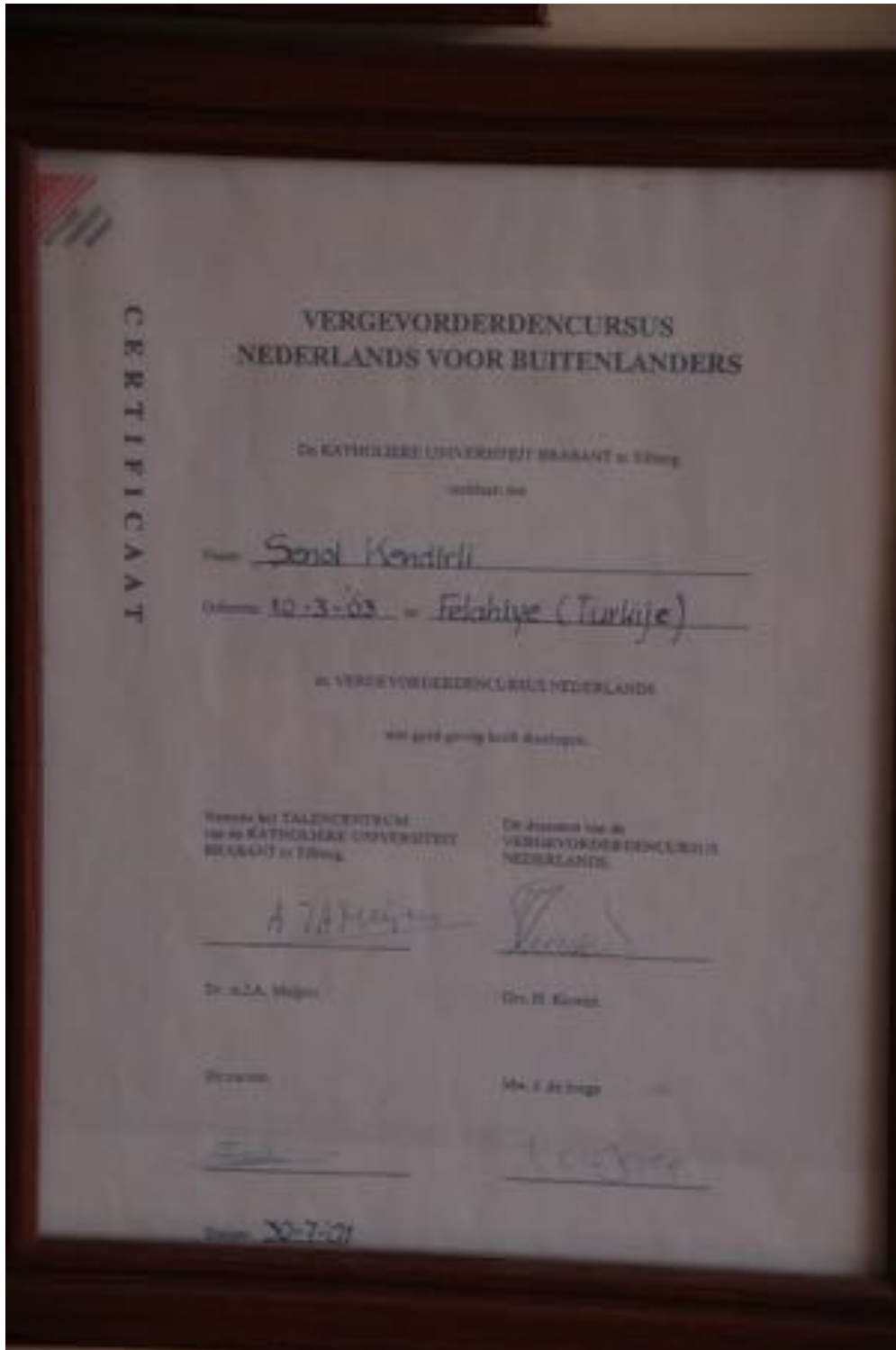
Ders Verilir

Bovenstaande tekst lezen we op een groot reclamebord in de kleuren rood-wit-blauw en oranje. Het hangt aan de muur van een groot appartementencomplex, waar nog in andere West-Europese talen wordt getolkt, vertaald en cursussen gegeven worden.

“Om de hoek”, vertellen de Okey-spelers, zittend op het terrasje voor het theehuisje, dat de onderste verdieping van het gebouw in beslag neemt. Beneden in het trappenhuis lezen we dat we op de eerste verdieping moeten zijn en we nemen de trap omhoog. Daar, achter een deur die zoals altijd wijd open staat, vinden we Şenol Kendirli. Hij begroet ons natuurlijk in het Nederlands en staat ons graag te woord.

Als afgestudeerd bioloog vertrekt hij destijds naar Nederland en komt in Tilburg terecht. Hij volgt een cursus NT2 van 6 maand aan de KUB en behaalt het certificaat "Vergevorderdencursus Nederlands voor Buitenlanders". Het is dan juli 1991.

Şenol wil graag aan de slag en wordt aangenomen bij de Gemeente Tilburg met een proeftijd van twee maand. Zijn taak bestaat uit het op alfabetische volgorde leggen van facturen. Bepaald niet te hoog gegrepen voor een afgestudeerde bioloog.

Het grootste deel van de tijd heeft hij niets te doen en dit frustrleert hem. Hij vraagt zij leidinggevende om meer en moeilijker werk en als dit niet kan geeft hij aan dat hij na zijn proeftijd niet wil blijven. En zo geschiedde.

Via een uitzendbureau kan hij voor drie dagen aan de slag bij een bedrijf dat connectoren produceert, onderdeeljes van stekkers, maar de drie dagen worden negen jaren. Dan gaat het bedrijf over in Indiase handen en is er voor Şenol geen werk meer.

Uiteindelijk besluit hij zo'n tien jaar geleden te remigreren en keert met zijn gezin terug naar Kayseri, waar hij vlakbij geboren is. Zijn zoontje is dan twaalf en dochtertje negen jaar oud. Hij voelt zich in Nederland te vaak gediscrimineerd en aangesproken als tweederangsburger en deze ervaringen wil hij zijn kinderen besparen.

In Kayseri start hij met het geven van Nederlandse les aan Turkse mensen die om diverse redenen naar Nederland willen en de basisinburgeringscursus moeten volgen. Dit loopt goed totdat deze wet in 2011 voor Turken wordt opgeheven vanwege een verdrag dat Den Haag in 1963 met Ankara heeft gesloten. Nu heeft hij nog slechts enkele cursisten per jaar.

Als ik hem vraag welke lesmethode hij gebruikt, maakt hij een weg-wuif-gebaar met zijn hand. "Geen enkele methode, alleen de Şenol-methode. Ik vertel alles over de persoonlijke voornaamwoorden, het werkwoord en de rest van de zin die daar achteraan komt. Simpele zinnestjes maken en dat is het.".....

Het leslokaal staat er dan ook leeg maar opgeruimd bij. In de hoek staat wel zijn vouwfiets, een paar jaar geleden aangeschaft via marktplaats. Hiermee verplaatst Şenol zich van zijn huis naar het werk en vice versa.

Hij heeft zelfs bij de burgemeester van Kayseri een verzoek ingediend voor de aanleg van fietspaden, maar meer dan een paar meter is er nooit gekomen. Dat is dan ook het enige dat hij mist van Nederland in Turkije. Fietspaden.

Zijn vertaal- en tolkwerkzaamheden voor rechtbanken, advocaten en particulieren blijft hij uitvoeren, ook als hij volgend jaar met Turks pensioen gaat. Dit vertelt hij ons net, als meneer Bekir Yerlitaş binnenkomt met een envelop voorzien van het ons bekende SVB-logo. Bekir heeft vroeger in Soest jaren gewerkt als kok en productiemedewerker en bezoekt jaarlijks het kantoor van Bekir om het SVB-formulier in te laten vullen, waarmee hij aan de Nederlandse staat bewijst dat hij nog in leven is, en dus nog steeds recht heeft op AOW.

De klus is snel geklaard. Bekir moet nog even tekenen en vertrekt weer voor een jaar.

Dan komt hij weer terug met hetzelfde formulier. Zo gaat dat al een flink aantal jaren.

Het is duidelijk dat Şenol geen spijt heeft van zijn definitieve terugkeer naar Turkije. Hij heeft een mooi huis laten bouwen, met een lapje grond er omheen aan het stuwmeer, 42 km verwijderd van de stad. Hier is hij elk weekend en het voelt als een eeuwigdurende vakantie. Hij kweekt er tomaten, water- en suikermeloenen en is een tevreden man. Zijn kinderen doen het goed en, wat misschien nog wel het meest belangrijk is, hij voelt zich hier een eersterangs burger, iets wat hij in Tilburg altijd gemist heeft.

Hij haalt zijn Nederlandse paspoort uit zijn bureaulade en toont de drie gaten die het paspoort ongeldig maken.

Nee, voor Şenol nooit meer een reis naar Europa. Hij prijst zijn politiek leider Erdoğan van wie hij vindt dat deze een uitstekend wereldleider zou zijn. Dan wordt het tijd voor ons om verder te gaan. We nemen afscheid van Şenol en wensen elkaar het allerbeste toe.

We lopen verder, richting Hunat Hatun Medresse. In één van de studie-nissen, een ruimte van 4 bij 2 meter, is de kleine winkel gevestigd van Mustafa Demir. Het is meteen duidelijk wat zijn specialiteit is.

Aan de wanden hangen neys, afbeeldingen van beroemde ney-spelers en gekalligrafeerde prenten in Arabisch schrift. De neys en de prenten maakt Mustafa zelf en hij verkoopt deze ook. Ook is hij zelf neyzen, bespeler van deze rietfluit. Enkele minuten na onze kennismaking trakteert hij ons al op het eerste mini-concert.

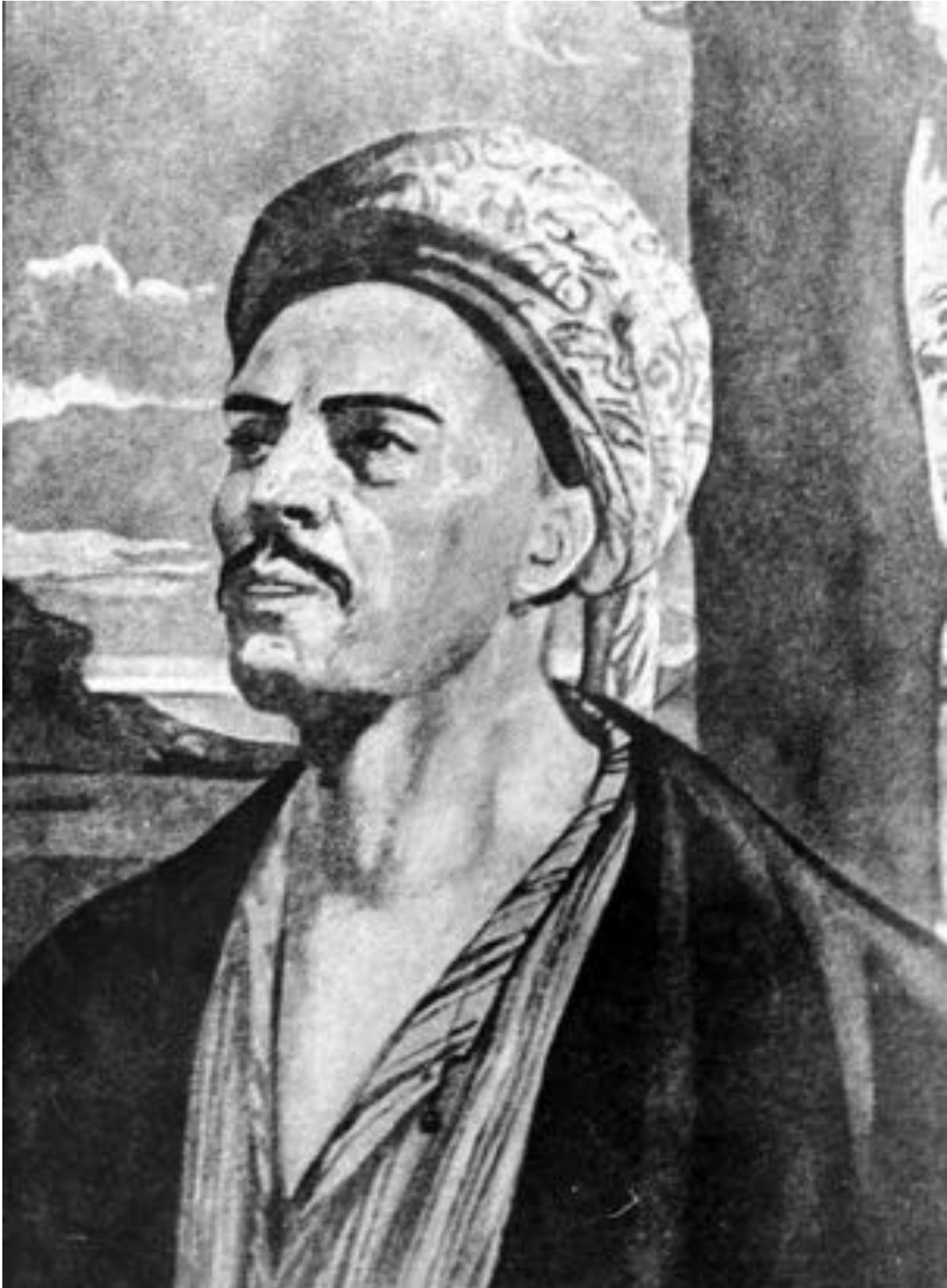
De ney, een rietfluit dus, heeft een hele specifieke klank, verkregen door de speciale manier van blazen. De toonhoogte hangt af van de plaatsing en houding van de vingers. De ney bestaat uit een holle rietstengel met zes gaten aan de bovenzijde voor de vingers, en één aan de onderzijde voor de duim. Bij de Turkse ney rusten de lippen op de rand van het instrument en blaast de speler schuin tegen de rand aan. Om de juiste klank te krijgen moet de fluitist bijna elke toon corrigeren met een daarvoor ontwikkelde ademtechniek.

Het instrument is al zeer oud. Zo zijn er afbeeldingen op wandschilderingen in de Egyptische piramides en vindt men ney's in de opgravingen van Ur. Dit toont aan dat men de ney al 4500 tot 5000 jaar bespeelt, waarmee het een van de oudste ook nu nog bespeelde muziekinstrumenten is.

Door toedoen van de 13e eeuwse soefi mysticus Mevlana (Rumi), die de ney in zijn werk mesnevi vereeuwigt als de verklanking van de naar Allah hunkerende ziel, wordt het een spiritueel muziekinstrument bij uitstek.

Yunus Emre is een van de grootste dichters uit de geschiedenis van Turkije. Uit zijn gedichten kunnen we opmaken dat hij Mevlana Celalettin Rumi heeft ontmoet en dat hij dus rond 1240 geboren moet zijn.

Het doel van Yunus Emre is om voor iedere mens die op de wereld leeft, een band te leggen tussen de mens en zichzelf en tussen de mens het heelal. Zijn gedichten zijn voornamelijk in het Turks en daardoor wordt hij de eerste volksdichter die de taal van het volk bezigt. In zijn werk valt, net als bij Mevlana, een sterk humanistisch mensbeeld te beluisteren. De gedichten van Yunus Emre zijn veel op muziek gezet, met de ney als belangrijkste vertolker.

Dit alles vertelt Mustafa ons in zijn kleine winkel, terwijl hij zo nu en dan de ney pakt en bespeelt om zijn woorden te ondersteunen. Steeds geeft hij een uitleg, en komt dan met een quote van Mevlana of Yunus Emre om de diepere betekenis te duiden.

Op een gegeven moment bladert hij door zijn bladmuziek voor hem en wanneer hij het thema vindt dat hij zoekt, biedt hij aan dit voor ons te spelen en erop te improviseren, wat we een hele eer vinden.

Ik vraag Mustafa hoe lang hij de ney bespeelt, dus hoe lang hij al neyzen is. Het antwoord verbaast me. Op vijftienjarige leeftijd speelt hij op de piano het populaire Turkse liedje Üsküdar in de klas op school. Maar de muziekdocent neemt hem dat niet in dank af, want, zo zegt de leraar, hoe durf je zo'n edel instrument als de piano te gebruiken voor zo'n alledaags liedje, dat niet-Turkse invloeden heeft? Mustafa is hier erg van onder de indruk. Maar later, op de pedagogische academie wordt het hem duidelijk. Slechts bepaalde muziek wordt in die tijd als echt Turks beschouwd en veel muziek wordt gelabeld als niet-Turks en gewoon gecensureerd. Pas op zijn vijftigste, als hij met pensioen gaat, durft hij zijn passie voor de oude muziek weer op te pakken, mede geïnspireerd door een vriend van hem, die als kunstschilder altijd de oude Turkse muziek gebruikt ter inspiratie. Hij start met het nemen van ney-lessen bij een bekende neyzen uit Izmir en vanaf dat moment groeit zijn liefde voor dit instrument, tot vandaag de dag.

Lia en ik danken Mustafa voor zijn uitleg en prachtige muziek. Hij geeft aan dat het muziek maken en het waarderen ervan, alleen mogelijk is als je je ervoor openstelt. Hij citeert voor de laatste maal tijdens onze ontmoeting Yunus Emre:

“Wanneer een roos opengaat, ruik je de heerlijke rozengeur. Deze geur is echt, geen imitatie. Het is geen indoctrinatie, geen propaganda. Het is zuiver. Net zo zuiver als de liefde voor Allah, die diep in je hart huist. Die geur, die ervaring is een beleving van zuiverheid die we moeten koesteren.”

Hoewel de twee mannen die we vandaag ontmoeten en uitgebreid spreken zo op het oog totaal van elkaar verschillen, zien we toch een grote overeenkomst. Luister naar je hart, ook op latere leeftijd. De kans dat je een tevreden en gelukkig mens bent, maak je aanzienlijk groter hierdoor.

De klop op de deur.

23 september 2016

“Wil je de kerk bekijken, klop dan flink hard op de deur en als hij niet reageert druk dan lang op de bel”, zegt Figen, de in Istanbul goedopgeleide receptioniste van ons hotel.

We verblijven midden in de oude wijk waar in het verre verleden een bloeiende Armeense gemeenschap woont. In 1915 leven er zelfs meer dan 50.000 Armeniërs in Kayseri, de stad met de grote handelsgeest. Nu zijn dat er nog vijf, volgens de beheerder van de Surp Krikor Lusavoriç kerk.

De kerk is geheel ommuurd maar de toegangspoort blijkt makkelijk te vinden. Hij zit inderdaad op slot maar na één klop op de deur en één flinke druk op de bel horen en zien we de poort opengaan. We zijn van harte welkom en mogen natuurlijk de kerk bezichtigen. Met genoeg open hij ook de deur van de kerk zelf.

Op de deur, aan de buitenzijde, zijn twee grote medaillons achter glas aangebracht. Links de Maagd Maria met het kindje Jezus, rechts Jezus aan het kruis met de twee wenende Maria's.

Waarom staat deze kerk uitgerekend hier, in deze stad?

In de stad Caesarea, wat tegenwoordig Kayseri heet, groeit Surp Krikor Lusavoriç op en neemt het christelijk geloof als zijn religie aan. Deze Krikor leeft van 257 tot 331 na Chr.

In de westerse cultuur is deze man beter bekend als Sint Gregorius de Verlichter en hij is de beschermheilige en het eerste officiële hoofd, de Patriarch dus, van de Armeens-apostolische kerk. Links van het hoofdaltaar is een bij-altaar gewijd aan deze heilige.

Koning Tiridates III van Armenië roept, onder leiding van deze Sint Gregorius, het christendom uit tot de officiële godsdienst van de staat in 301. Armenië is dus de eerste natie die het christendom als officiële staatsgodsdienst invoert. De koepelkerk uit 700 na Chr. die wij vandaag bezoeken, is één van de grootste nog in gebruik zijnde kerken in Turkije, met plaats voor duizend gelovigen.

Er zijn slechts twee diensten per jaar. Op 16 maart, omdat dan de vastentijd eindigt en op 16 juni, de naamdag van Sint Gregorius. Er komen dan vooral Armeniërs uit Istanbul en elders. En natuurlijk de vijf uit Kayseri.

Zoals Mekka wordt beschouwd als dé heilige plaats voor moslims, symboliseert Kayseri hetzelfde voor de Armeniërs, omdat dit de eerste stad is waar het christendom wordt aangenomen.

In 1996, na een grondige restauratie die op kosten van vooral de Istanbulse Armeense gemeenschap gebeurt, wordt de kerk opnieuw in gebruik genomen.

De toenmalige Armeense patriarch van de Armeens-Gregoriaanse Orthodoxe Christenen die in Istanbul zetelt, Aram Ateşyan, spreekt tijdens de heropening van de kerk de volgende gedenkwaardige woorden:

“Er zijn geen problemen tussen Armeniërs en Turken. Wat de Armeense diaspora in het buitenland allemaal beweert interesseert ons niks. Wij zijn allemaal trouwe burgers van de Republiek Turkije.”

Op de ommuring van de kerk, boven de ingang, wappert dan ook fier de Turkse vlag.

Het interieur van de kerk is vrij sober in vergelijking Armeense kerken die we op eerdere reizen hebben gezien, op het hoofdaltaar na. Dat is een echte blikvanger. Ook de koepel erboven is zeker de moeite van het bekijken waard.

De beheerder ontdooit steeds verder. Hij is blij dat hij gewoon Turks met ons kan praten en dat er geen beroep gedaan wordt op Engels, wat hij helemaal niet spreekt. Hij vertelt dat de kerk doorlopend onderhoud vergt en dat dit een grote last is voor de Armeense gemeenschap in Istanbul. Er staat dan ook een kluisachtige kist achter in de kerk, waarin je geld kunt doneren, tot behoud van deze kerk.

We lopen nog even met ons drieën rond over de binnenplaats voor de kerk, waar in het midden een heel oude walnotenboom staat en een idem druivenrank langs de muur kronkelt.

De deur van de kerk gaat op slot, met behulp van de enorme sleutel die de beheerder moeiteloos omdraait.

Hij loopt met ons mee tot aan de poort en zwaait ons na totdat we uit zijn gezichtsveld verdwenen zijn.

Behalve op de twee dagen dat er een kerkdienst gehouden wordt, denk ik niet dat er heel veel bezoekers voor deze kerk langskomen en misschien was de oude Armeense baas wel heel blij met ons als welkome afleiding.

Wij zijn in ieder geval blij deze bijzondere kerk in deze zeer gelovige islamitische stad gezien te hebben. Gewoon omdat het kan, ondanks dat velen denken dat kerken in Turkije uit den boze zijn en niet getolereerd worden. Niets is minder waar.

Het geloof van de vliegende vogels.

24 september 2016

Dit is de titel van een documentaire van Sabine König, over de kleine, maar actieve Alevitische gemeenschap in onze stad Deventer, een jaar of vijf geleden uitgezonden door de IKON.

Deze documentaire is belangrijk voor het collectieve geheugen van de alevieten, want vanwege de jarenlange onderdrukking is bijna niets op schrift vastgelegd.

Een derde van de Nederlanders met Turkse wortels is Aleviet. Ze behoren tot een islamitische stroming met een humanistische filosofie en een pantheïstisch wereldbeeld. Alles manifesteert zich in alle levende wezens. Je moet Allah daarom volgens de Alevieten niet zoeken in de moskee, in de hemel of onder een steen in Mekka, maar in jezelf, de medemens en de dieren om je heen. *"Verbind het geloof met je hart, niet met je knieën"*, is een van de uitspraken van hun inspirator.

Vanwege hun vrijzinnige interpretatie van de islam, zijn de alevieten eeuwen vervolgd. Velen zijn gevlucht uit Turkije en een deel van hen heeft zich gevestigd in Nederland.

De Alevieten vormen een vrijzinnige stroming binnen de islam, die daarom ook wel Anatolisch humanisme wordt genoemd.

Het Alevitisme kan gezien worden als een religie: de Islam, als een filosofie: soberheid en zuiverheid als leidraad in het leven, en zelfs als een psychologie: handelen naar de innerlijke zuivere drijfveren en krachten. Het is juist de combinatie van deze factoren die het Alevitisme het meest kenmerkt. Terwijl Nederlanders de Alevieten vaak over één kam scheren met de Soennieten, worden zij door de meer orthodoxe moslims daarentegen als afvalligen beschouwd.

Want hoewel het Alevitisme verbonden is met de islam, volgen de Turkse Alevieten de regels en wetten van de orthodoxe islam niet, wat dus geleid heeft tot eeuwenlange onderdrukking en vervolging. Zo vasten zij meestal niet tijdens de ramadan, ze gaan niet naar de moskee, en ze bidden wanneer zij daar behoefte aan hebben. Ze zien de Koran als een letterlijk en een inhoudelijk fenomeen. Vooral het laatste achten zij van belang; het gaat om de zuiverheid van het handelen, niet om het vatten daarvan in woorden en regels. Ze geloven wel in Allah en in Mohammed als zijn profeet, maar zij zien de twaalf imams als de rechtmatige opvolgers van de profeet. Ali, de neef en schoonzoon van Mohammed, is hun eerste en belangrijkste imam.

Dit getal twaalf kom je als rode draad in allerlei hoedanigheden tegen. Zo vasten de Alevieten twaalf dagen, vind je boven ingangen vaak een ingemetselde palenk steen, bestaat een deureklopper dikwijls uit een ring met twaalf punten en over het marmeren hoofddeksel, te vinden op oude Alevitische begraafplaatsen, lopen twaalf lijnen.

In het Alevitische geloof staan humanisme, democratie, vrede, solidariteit, gelijkheid en broederschap centraal.

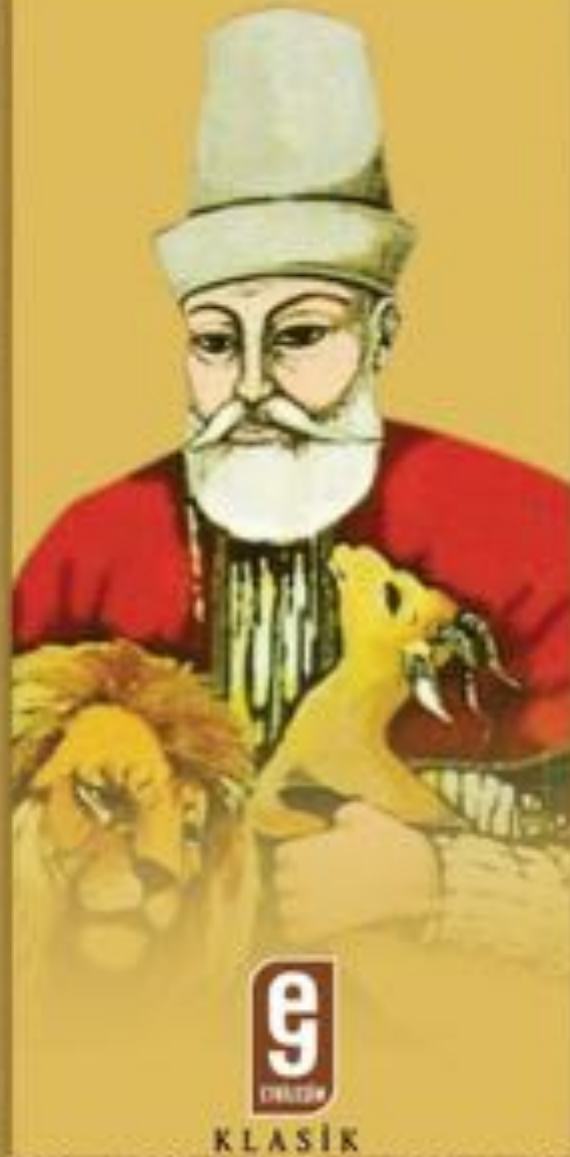
Ook al is het schriftelijk niet vastgelegd, er bestaat wel degelijk een hiërarchie binnen elke Alevitische gemeenschap. Er is sprake van een zeker initiatieritueel. Je begint als Aşık wat de status van vriend en liefhebber inhoudt. Vervolgens word je na de initiatie Mühip, wat beste vriend betekent. Ga je door met het bestuderen van de leer met de gebruiken, kun je het brengen tot Derwish. Je hebt dan de gelofte van armoede en soberheid afgelegd. Veel later kun je Baba, vader worden, wat betekent dat je een leidsman bent. Een stap verder op het geestelijke pad vinden we de Dede en tot slot de Dede Baba. Dit zijn respectievelijk de groot- en overgrootvader. De laatste woont meestal in het Pir Evi, het huis van de heilige in het Hacı Bektaş complex, en draagt de eindverantwoordelijkheid voor de religieuze bijeenkomsten en treedt op als bemiddelaar bij onderlinge conflicten.

Maar op het gebied van regels en wetten bestaat veel onzekerheid. Omdat zij lange tijd hun geloof in het geheim moeten beleven, is de Alevitische identiteit niet vastomlijnd. Daarnaast is er, zoals in alle geloven, een spanningsveld tussen traditie en vooruitgang, maar ondanks dat is er sprake van een sterk gevoel van onderlinge verbondenheid bij de Alevieten. Dit is ook altijd voelbaar in de Culturele Vereniging Hacı Bektaş Veli, aan de Smedenstraat te Deventer en vernoemd naar één van de grootste middeleeuwse soefifilosofen Hacı Bektaş Veli.

Er is weinig bekend over het leven van deze wijsgeer, maar waarschijnlijk leeft hij van 1248 tot 1337. Zoals zo veel Turkse intellectuelen in die tijd wordt hij in Khorasan opgeleid, waar hij onderricht in religie en mysticisme krijgt. Na een reis met zijn broer, keert hij echter terug naar Anatolië en woont achtereenvolgens in Kayseri, Kirşehir en Sivas. Daarna vestigt hij zich in een gehucht met zeven huizen, Suluca Kararhöyük. Over zijn leer is veel meer bekend, want die legt hij vast in het belangrijkste werk van zijn hand, de Makalat.

Makâlât

HACI BEKTAŞ
VELİ

Hierin zet hij het pad naar verlichting, de Marifet, in 4 stadia uiteen, waarbij het besef het gebed en het besef dat je in het heden leeft een grote rol spelen.

De ondeugden waar Hacı Bektaş zich het meest tegen keert, zijn praalzucht, hypocrisie en inconstitentie.

Overigens is het standpunt van Hacı Bektaş met betrekking tot vrouwen ondubbelzinnig.

“Een land dat vrouwen niet onderwijst, kan geen vooruitgang boeken.”

Dat gehucht met zeven huizen, Suluca Kararhöyük, passeren we vandaag op weg naar Göreme en natuurlijk maken we hier een stop. Het is na zijn dood naar hem vernoemd en heet nu Hacıbektaş.

Het is een bedevaartsoord voor de Alevieten en de vier bussen, die dagelijks van Nevşehir naar Ankara rijden maken hier een stop van 1 uur. Nou, dat is goed te merken. Het is een drukte van belang en iedereen heeft haast. Immers, een uur is zo voorbij, wil je alles gezien hebben. En er is nogal wat te zien.

Het gebouwencomplex vormt een Bektaş-derwisj-klooster, waarvan de bouw begint in de 14de eeuw. In 1964 is het grondig gerestaureerd en sindsdien is het een museum.

Het eerste wat je bij aankomst ziet, is een enorm standbeeld van Hacı Bektaş zelf, daar waar de trap, leidend naar het klooster, begint. Hij kijkt dus uit over het hoofdkwartier van de Bektaş-derwisjen, wat ter eer en glorie van hem is opgericht. Op de trap zelf zitten lokale vrouwen en zingen teksten van hun leermeester. De belangrijkste manier waarop dit geloof wordt overgebracht is namelijk door middel van Alevitische poëzie, die vaak onder begeleiding van de saz wordt gezongen.

Het klooster bevat drie binnenplaatsen, met op de tweede de bijzonder fraaie Aslanlı Çeşme, de leeuwenfontein, vernoemd naar het beeld van de leeuw dat in 1853 uit Egypte wordt overgebracht naar dit complex. Het water dat hieruit stroomt, is heilzaam en móet je gedronken hebben voordat je verder loopt, wat we dan ook volzaam doen.

Terwijl we de leeuw bewonderen, worden we in het Nederlands aangesproken door ene Mustafa Fuat Doğan. Als we ja zeggen op zijn vraag of we uit Nederland komen, begint hij een gezellig gesprek. Hij woont sinds twee jaar weer in Turkije, in Kuşadası, en hij is nu op weg naar een conferentie in Georgië. Mustafa is in Den Haag als jurist werkzaam geweest, maar nu met pensioen.

Ook is hij voorzitter geweest van de overkoepelende Alevitische Federatie in Nederland, HakDer. We krijgen zijn telefoonnummer en moeten beloven langs te komen wanneer we ooit in Kuşadası zijn, wat we zeker doen, want het is een bijzonder vriendelijke heer, waar het leuk mee praten is. Holger krijgt op de valreep nog een Turks boek van Muzaffer Şenocak, waarin het verzoek van de Turkse Alevieten aan het Europees Hof voor de Rechten van de Mens beschreven staat, om hun rechten in Turkije beter gewaarborgd te krijgen. Turks voor gevorderden dus.

Een ander belangrijke bezienswaardigheid hier is de Karakazan, oftewel de Zwarte Ketel, die in de mooi uitgebeelde keuken te zien is. Deze is voor de Bektaş-sekte van groot belang als symbool van gemeenschapszin. Het is dan ook een ketel van een enorme omvang.

Ook het op een bijzondere wijze geconstrueerde plafond, is een blikvanger. Het is te vinden in Meydan Evi, het ceremonie- en ontmoetingshuis, waar destijds onder andere initiatieceremonieën gehouden worden. De oude constructietechniek waarmee het is gemaakt, wordt op het platteland van Centraal- en Oost-Anatolië nog altijd toegepast. Het gaat hier om een zogenaamd pendentief.

Aan de derde binnenplaats liggen de rozentuin en een goed onderhouden begraafplaats, waar op de graven de opvallende hoofddeksels van de Bektaşi-orde te zien zijn. Zoals al vermeld, komt ook hier het getal twaalf weer terug, door middel van de twaalf lijnen die over de mutsen heen lopen.

En dan is er tenslotte nog de graftombe van Hacı Bektaş. In een aparte, kleine ruimte staat deze türbe, bedekt met een geborduurd zilvergrijs, laken en aan het hoofdeind de bekende groene lap. Het zijn vooral vrouwen die ruim de tijd nemen om hun grote inspirator een laatste eer te bewijzen. Sommigen gaan tegen de muur zitten om hier te bidden, anderen draperen een hoofddoek over de tombe en lopen er enkele malen biddend omheen, onderwijl de grijze en groene doek kussend. Ik kan me voorstellen dat juist vrouwen Hacı Bektaş op handen dragen omdat hij zo nadrukkelijk uitspraken doet gericht op de gelijkwaardigheid en ontwikkelingskansen voor vrouwen.

Al met al een indrukwekkende beleving. Weer buiten het museumcomplex wachten ons enkele straatlange reeksen van winkeltjes die alles en meer verkopen wat te maken heeft met de Hacı Bektaş-beleving, te vergelijken met dat wat er om de Sint Pieter in Rome te vinden is.

Natuurlijk afbeeldingen van Ali en Hacı Bektaş, als poster of als geknoopt wandkleedje voor aan de muur.

Verder boeken met informatie over de leer van Hacı Bektaş, sleutelhangers, kettinkjes, en plastic watercontainers, om het heilzame water uit de bronnen op te vangen en mee naar huis te nemen. Dit doet me dan weer denken aan Lourdes.

Of meneer Hacı Bektaş dit souvenir-circus om het klooster heen zou kunnen waarderen, betwijfel ik. Immers, één van zijn bekende uitspraken luidt: *"Streef nooit naar roem, want roem is een ramp...."*

Verborgen schoonheid.

25 september 2016

Als je in Kayseri de dode vulkaan Erciyes met zijn eeuwig besneeuwde top boven alles uit ziet torenen, heb je niet het flauwste vermoeden dat zo'n 60 km verder ten westen een uniek landschap bestaat, waar deze vulkaan verantwoordelijk voor is. Het sprookjesachtige landschap van Cappadocië.

In het hart van dit Cappadocië ligt Nationaal Park Göreme, in de Göreme vallei.

Het plateau van deze Göreme-vallei toont de gevolgen van erosie van vulkanisch tufsteen, een zachte poreuze steensoort die pilaren, zuilen en torens of schoorstenen tot wel 40 meter hoogte heeft gevormd.

In deze tufstenen torens worden in een ver verleden woningen en kerken uitgehakt. Ook ging met ondergronds bouwen, tot 100 meter diep. Er zijn al 13 ondergrondse steden gevonden, sommigen met meer dan 8000 ruimten.

Göreme Nationaal Park is een uitgestrekt gebied met veel, nog altijd bestaande dorpen, rotskerken en de kerken van de Göreme-vallei met de bijzondere schilderingen aan buiten- en binnenzijde. Nationaal Park Göreme en de rotsen van Cappadocië zijn een cultureel en natuurlijk Unesco werelderfgoed.

Eén van de nog altijd bestaande dorpen in deze vallei is Göreme, waar grotwoningen en feeënschoorstenen nog altijd bewoond worden. Het dorp heeft een lange geschiedenis, waarin diverse bevolkingsgroepen elkaar afwisselen met als gevolg dat ook de plaatsnaam regelmatig verandert. Maar uiteindelijk wordt het Göreme, wat "onzichtbaar" betekent. Dit ter ere van de gelijknamige vallei met haar vele verborgen en dus onzichtbare kerken. Wij strijken voor even in dit dorp neer en ook ons verblijf is deels verborgen in een rots. Doordat we er zo middenin zitten, hebben we een prachtig uitzicht.

Het Göreme-Openluchtmuseum, een kloostercomplex bestaande uit kerken en kappellen die met onwaarschijnlijk mooie en gedetailleerde fresco's versierd zijn, behoort tot een van de meest bezochte plaatsen in centraal Turkije, en dat is te merken.

Hoewel het door de mensen hier uitzonderlijk “rustig” wordt genoemd, hebben wij het onze hele reis nog niet zo druk gezien bij een bezienswaardigheid. Sterker nog, op één of twee keer na, zijn we steeds de enige bezoeker op de plek van belang. Het is daarom erg wennen en we besluiten ons te beperken tot de Karanlık Kilise of “Donkere Kerk”. Hier moet je extra entree voor betalen wat tot gevolg heeft dat het hier binnen erg rustig is.

Deze kerk is oorspronkelijk eigenlijk een kloostercomplex. Evenals de andere constructies van Göreme die gebedsoorden voor de monniken zijn, wordt ook de Donkere Kerk al in de 9de eeuw gerealiseerd door toedoen van tenminste vier mecenasen zoals is te zien in de wandschilderingen. De grote rotsmassa waarin de verschillende vertrekken zijn uitgehouwen, is ooit getroffen door een zware instorting, waardoor het voorportaal aan de westkant nu ook van buitenaf is te zien. Hierdoor is een deel van de beschilderde muren nu van buitenaf te zien.

De naam van de kerk is af te leiden van de duisternis die in de kapel heerst. Het licht valt hier slecht binnen door een kleine opening die op de voorhal uitkomt. Maar juist door haar schaarse licht en een constante vochtigheidsfactor zijn de bijzonder mooie fresco's van de Karanlık Kilise eeuwenlang bewaard gebleven.

De afbeeldingen in de kerk zijn volgens een terugkerend ritueel, geschilderde taferelen uit het Nieuwe testament, het Leven van Christus dus. Een van de mooiste schilderijen is die in het middengewelf, waar afbeeldingen zijn te zien van de geboorte en de doop van Christus, het Laatste Avondmaal, het verraad, de kruisiging, en een aantal heiligen en evangelisten.

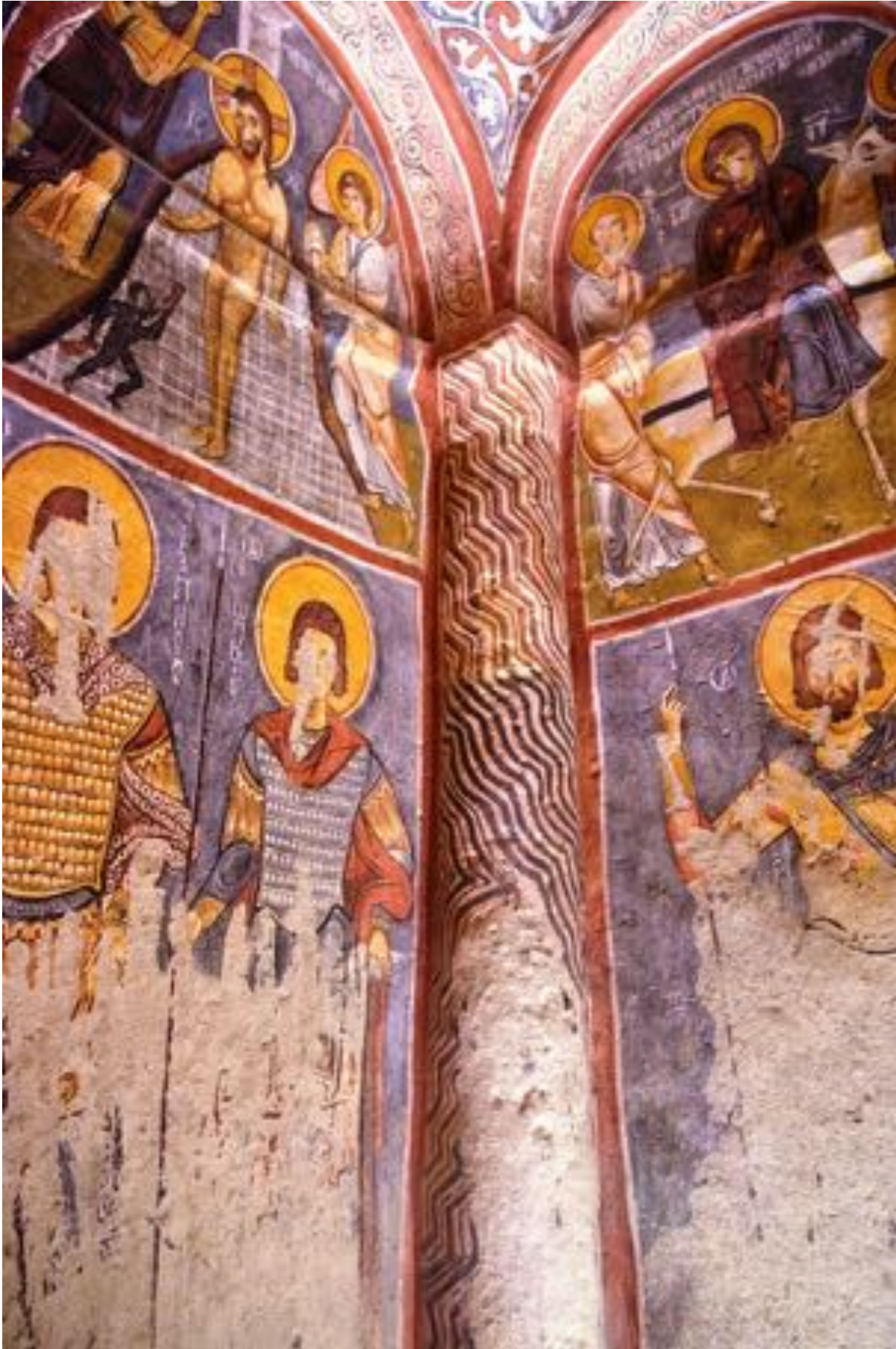

Zoals te zien zijn de schilderijen van opvallend hoge kwaliteit, waarbij de vormen en bewegingen van de figuren zijn afgestemd op het oppervlak waarop ze zijn geschilderd. De figuren gaan gekleed in gewaden die de lichaamsvormen volgen, terwijl de gezichten zacht van vorm en de ogen zorgvuldig omlijnd. De kleur blauw domineert sterk op de achtergrond, een blauwtint die verkregen wordt door het mineraal azuriet.

Zoals we zo vaak zien, zijn ook hier weer veel fresco- gezichten opzettelijk beschadigd en vernield. Deels is dit omdat in de islam voor afbeeldingen van god, profeten en heiligen het gebedshuis verboden gebied is, maar vaak zijn dit soort plaatsen lange tijd vogelvrije plekken, zonder regels, wetten en bewaking. Graffiti en vernieling is dan snel een feit. Kennelijk is hier in de Göreme-vallei nog op tijd ingegrepen en is er voor de kijker en de bekekenen mooi en goed zicht behouden.

Goddank.

Het zout der aarde.

26 september 2016

Het heeft iets magisch, zo'n wit-roze zoutvlakte, die zich uitstrekt zover het oog reikt.

We naderen Şereflikoçhisar, een dorp in het westelijk middendeel van het Anatolische hoogland zo'n 150 km ten zuiden van Ankara, dat leeft van de zoutwinning.

Men houdt hier het hart vast nu de kritiek uit de medische hoek op het zoutgebruik in voeding steeds heviger en feller wordt, aldus de zoutwinner van Atasoy Sanayii Tuzu.

We hebben een afslag richting het meer genomen in de hoop dichterbij de vlakte te komen, maar dit lukt vooralsnog niet.

Wel komen we dus uit bij firma Atasoy, waar industrieel zout gewonnen wordt. In een van de bedrijfsloodsen zit een aantal mannen dubbele plastic zakken zó te vouwen dat ze gemakkelijk met zout gevuld kunnen worden. Iets verder naar achter liggen volle zoutzakken keurig opgestapeld tegen de wand, klaar om naar bedrijven getransporteerd te worden, die dit zout om wat voor reden nodig hebben voor hun productie.

Buiten, achter de loods, treffen we een flinke zoutberg aan, die te zijner tijd wel in de met zorg gevouwen zakken zal verdwijnen. Het is een wat vreemde gewaarwording. De lucht is staalblauw en de witte berg associeer ik eerder met sneeuw dan met zout.

Ook de zoutvlakte heeft veel weg van een enorme ijsvlakte. Het is altijd maar net hoe je referentiekader is gevormd, dat blijkt maar weer. Het totaalbeeld suggereert vrieskou, echter de buitentemperatuur vertelt ons dat het hier onmogelijk over sneeuw en ijs kán gaan, dus de neiging om er ballen van te kneden en te gaan gooien onderdrukken we maar.

We zien geen kans om op deze plaats dichterbij de zoutvlakte te komen maar er wordt ons uitgelegd dat zo'n 5 km verderop een afrit is die helemaal tot aan het meer loopt. Vanaf daar kun je de vlakte zelfs oplopen en een wandeling maken.

Het is inmiddels eind september en na de hete zomer is het water op de meeste plekken verdampt. Er blijft dan een zoutlaag van zo'n 30 cm dikte achter, waar je prima over kunt lopen. Het meer is in principe niet diep, zo'n 1 à 2 meter. Regelmatig zien we wakken in het oppervlak waarin het extreem zoute water zichtbaar is.

De saliniteit, een mooi woord voor zoutgehalte, is op de top 32.9%, gelijk aan dat van de Dode Zee en 10 maal de concentratie van de oceanen. Geen wonder dat zoutwinning een belangrijke industriële activiteit is in deze regio. De Turkse binnenlandse vraag wordt voor 70% gedekt door de winning uit dit meer, wat overigens een oppervlakte heeft van ruim 1500 vierkante km met een maximale lengte en breedte van respectievelijk 80 en 50 km.

De vlakke is niet overal sneeuwwit. Sommige delen zijn roze-rood gekleurd, wat af en toe heel duidelijk te zien is rond een wak.

Zo nu en dan, wanneer het meer nog met water staat maar al wel bezig is te verdampen, kleurt het plotseling zo maar rood in plaats van dat het de vertrouwde blauwe kleur heeft.

Dit komt door de algen. De *Dunaliella salina*-alg houdt ervan om in extreem zout water te leven. Door de verdamping verhoogt de zoutconcentratie en verdwijnen de andere algen, waardoor de salina-alg vrij spel heeft om het water bloedrood te kleuren.

Deze alg maakt namelijk het stofje bètacaroteen aan, dat zorgt voor de rood-oranje kleur. Dat is ook de reden dat de alg commercieel gekweekt wordt want de voedingsindustrie verwerkt deze kleurstof in hun producten. Het zit trouwens ook in worteltjes. En in zelfbruiners.

Nog een leuk detail: flamingo's zijn dol op de *Dunaliella salina*-alg of op beestjes die van deze alg leven. Hierdoor hebben de flamingo's zo'n zachte rood-roze kleur. Ze zijn er dan ook als de kippen bij, wanneer het water van Tuz Gölü rood kleurt.

Helaas zijn wij te laat in het jaar om het meer in roodgekleurde toestand te kunnen bewonderen, maar de nagelaten sporen in het zoutoppervlak zijn dus nog heel goed waarneembaar.

Ook groeit er aan de rand van het meer een eveneens rode bodembedekker, een die ik nog nooit eerder heb gezien en waarvan niemand mij de naam kan vertellen. Ik vestig daarom al mijn hoop op Gerhard, de allesweter van boom en plant!

We wandelen een heel stuk naar de horizon, met de zonnebril op want de combinatie zon en zoutvlakte is verre van oog-vriendelijk. Ook dit is weer een indrukwekkend en wonderlijk natuurverschijnsel, zeer de moeite waard om van zo dichtbij te ervaren.

Is er tot een paar jaar geleden nog een klein museum waar je van alles te weten kan komen over zoutwinning, inmiddels is dit helaas vervangen door wat winkels die allerlei schoonheidsproducten aanbieden welke de meest mooie dingen beloven voor je handen, voeten, gezicht, lijf en haar, en rimpels en wallen onder de ogen voorkomen. Op zich natuurlijk een goed vervangingsartikel voor het tafelzout, waarvan de markt, als het aan de medische wetenschap ligt, in de toekomst alleen maar drastisch terug zal lopen. Je moet toch iets met al die zoutbergen!

Ik tuin erin en schaf een of andere pot met zoutscrub voor lijf en leden aan. Ben erg benieuwd naar het effect, alhoewel ik helemaal geen benul heb waar ik eigenlijk op hoop.

Wat kilometers later bij een tankstation komt Holger weer terug in de auto met twee stoere, bonkige stukken zoutzeep, die misschien nog wel meer schoonheid in zich hebben dan de gelikte potten uit het winkeltje van zo even! We gaan het merken. Of niet.

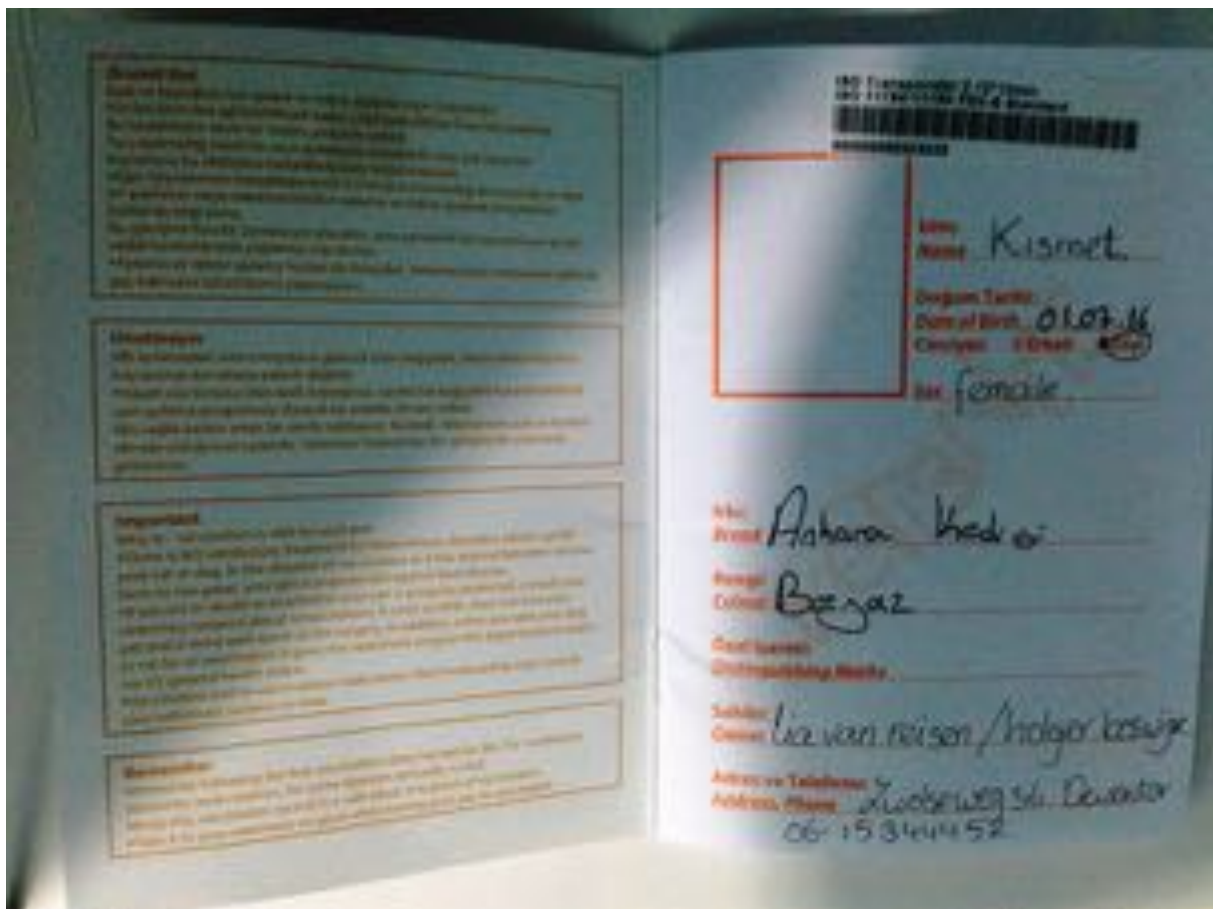
Teşekkürler Türkiye!

27 september 2016

Het is gedaan met de vrijheid van de afgelopen weken. Vanmorgen halen we onze Kismet op in Kızılay, een wijk in Ankara.

Een leeg, afsluitbaar draagtasje mee in de metro. Tien haltes verder stappen we uit, nog snel een kattenbakje en voer-waterbakje gescoord en op naar het adres waar Kismet op ons wacht.

Ze blijkt helemaal compleet en geheel volgens de exportregels. Chip onder het rechterschouderdje, een officieel paspoort en de inenting.

Je zou dus zeggen dat het bij de grens niet fout kan gaan. Ze reist volgende week met Holger mee in de auto, omdat ze, wanneer ze zondag met mij meevliegt, bij aankomst op Schiphol in quarantaine moet. Ze moet minimaal 15 weken oud zijn en ze is dan precies 3 maanden, te jong dus.

Overigens wel grappig dat ze is geboren op 1 juli.

Echt een Turks katje want vaak hebben oudere Turken de datum 1 januari óf 1 juli als geboortedag. In het verleden wanneer er een baby werd geboren, was het punt van aangifte bepaald niet om de hoek, zoals dit bij ons al sinds jaar en dag het geval is. De melding bij de gemeente gebeurde wanneer het

zo uitkwam en wat dan de exacte datum was..... Het was ijskoud of snikheet die dag en dan kom je vanzelf op 1 januari of 1 juli uit.

In de metro terug krijgen we veel oh's en ah's. Katten zijn graag geziene dieren in Turkije, mede dankzij de volgende overlevering:

“Den grootsten bijval vond de tamme gladharige kat in Arabi en omliggende landen. De Islam was opgestaan en Mohammed, de groote profeet, prediker, staatsman en veldheer, die de verschillende stammen vereenigde tot eene krachtige, vurige natie, was ook kattenliefhebber. In zijne neederige woning te Medina en later te Mekka, waar de grootste man van zijn tijd in soberen eenvoud leefde, waren altoos eenige mooie katten, die om den profeet heendraaiden, op zijn rustbed sliepen, soms op zijnen schouder of achter hem op het paard zaten, wanneer hij uitreed. Bekend is de geschiedenis van Muezza, de lievelingskat van den genialen man, die juist op den slip van diens mantel was ingeslapen, toen Mohammed werd geroepen. Liever dan zijn jeugdigen gunsteling te storen, offerde de profeet een stuk van zijne kleeding op. Hij trok zijn dolkmes, sneed den mantelslip af en ... de kleine snordrager bleef rustig sluimeren, terwijl de groote man zich naar de staatsbelangen spoedde. Deze handeling van hem, die zich den afgezant Gods noemde, schonk aan de kat eene bijzondere wijding in de oogen der moslims, en nog heden is de mooie slanke, vleiende kat een geliefde gast in alle paleizen, huizen, harems en karavanserais, waar de groene of rode vlag met de halve maan wappert en waar men de leer van den grootste aller Arabierentrouw is.”

Of het een waarheidsgetrouwe overlevering is, durf ik niet te beweren, maar voor de kat in Turkije is het wel fijn dat dit verhaal rondgaat. Het maakt het leven er een stuk aangenamer door.

Waar je ook komt, in welk deel van Turkije, altijd zie je kattenbrokjes en bakjes water staan in portieken, op muurtjes of gewoon op de stoep. Verkiest een kat de ventkar met verkoopwaar als slaappleats, dan laat de straatventer hem rustig zijn roes uitslapen.

Er zijn zelfs moskeeën die in de koude wintermaanden hun deur openzetten voor zwerfkatten.

In de auto gaat het eigenlijk heel goed met Kismet. Na drie keer mauwen, vertrouwt ze het kennelijk wel en wisselt ze slaapmomenten op schoot af met een ontdekkingsreis door de auto. Af en toe een brokje en wat water en het leven is er wat haar betreft nu al op vooruitgegaan.

We gaan nog even langs bij Yakup en Mjgen om tot ziens te zeggen, waar ze zich gedraagt alsof ze één van hun huiskatten is. We vertrekken, uiteindelijk veel later dan gepland, richting Istanbul, voorzien van een zak overheerlijke door Mjgen voor ons gemaakte börek.

We zijn gekomen tot nog zo'n twee uur rijden verwijderd van Istanbul en slapen vannacht in een suikerzoete kamer. Zachtblauwe muren, een roze schemerlamp en véél bloemen op stoel en beddengoed. Maar Kismet heeft het breed naar de zin.

Ze speelt met het cadeautje dat Trudy aan Holger heeft meegegeven, ligt slapend of zit spelend op schoot en voelt zich overal thuis, zolang ze één van ons maar in het vizier heeft.

Hoe we het verder de laatste dagen in Istanbul oplossen, weten we nog niet, maar wat wel duidelijk is, dat we leuke jaren gaan beleven aan Kismet en zij hopelijk aan ons.

Hiermee sluiten we ons blog af van deze weer fantastische reis. Ondanks het politieke geharrewar in en rond Turkije, blijft het een geweldig land.

De gewone mens is niet degene die de politiek bepaalt en zal moeten dealen met wat er gaande is in het land. We hebben voor- en tegenstanders van Erdoğan gesproken en ieder heeft zijn of haar eigen motieven om hem te adoreren dan wel te verafschuwen.

Maar wat hebben we genoten van de Hittieten, de Selçuken en al die vreselijk aardige en gastvrije mensen die we weer op onze reis hebben ontmoet.

Dierbare contacten, waar we veel van hebben geleerd en die in ons geheugen gegrift blijven staan. Teşekkürler Türkiye!

